

DESNIČINI SUSRETI

2016.

**HRVATSKO-SRPSKI/SRPSKO-HRVATSKI
INTERKULTURALIZAM DANAS**

POVODOM 110. OBLJETNICE ROĐENJA VLADANA DESNICE

**FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
CENTAR ZA KOMPARATIVNOHISTORIJSKE I INTERKULTURNE STUDIJE**

INSTITUT ZA KNJIŽEVNOST I UMETNOST U BEOGRADU

Međunarodni znanstveni skup
Desničini susreti 2016.

HRVATSKO-SRPSKI /
SRPSKO-HRVATSKI
INTERKULTURALIZAM
DANAS
POVODOM 110. OBLJETNICE
ROĐENJA VLADANA DESNICE

Institut za književnost i umetnost u Beogradu, Kralja Milana 2
Biblioteka grada Beograda, Knez Mihailova 56
petak, subota i nedjelja, 23., 24. i 25. rujna 2016.

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Centar za komparativnohistorijske i interkulturene studije
„Desničini susreti“

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za kroatistiku

Institut za književnost i umetnost, Beograd

Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb

Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“, Zagreb

Društvo za obnovu i revitalizaciju Kule Stojana Jankovića – Mostovi,
Zagreb

Fotografija na naslovnici:

Izdavačko-knjižarsko preduzeće Geca Kon A. D.,
Knez Mihailova 12, Beograd

DESNIČINI SUSRETI 2016.

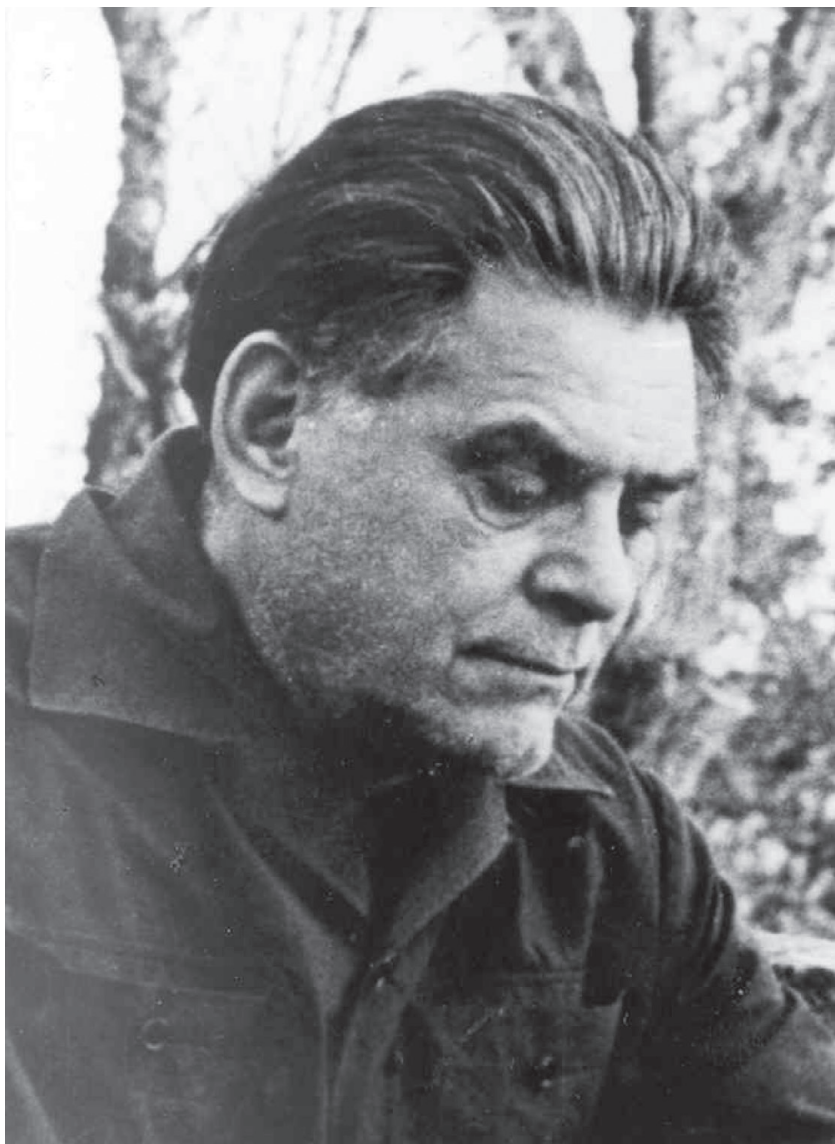
HRVATSKO-SRPSKI / SRPSKO-HRVATSKI
INTERKULTURALIZAM DANAS

POVODOM 110. OBLJETNICE ROĐENJA VLADANA DESNICE

PROGRAM RADA /
SAŽECI IZLAGANJA

 press

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, 2016.

Vladan Desnica (Zadar, 17. rujna 1905. – Zagreb, 4. ožujka 1967.)
(Osobna ostavština Vladana Desnice)

BEOGRADSKE VARIJACIJE VLADANA DESNICE

„*Drenovac*: Jeste li zadovoljni sa scenskom realizacijom? Da li je, po Vašem mišljenju, ona izrazila na pozornici ono što ste hteli da kažete?

Desnica: I režiser Tomislav Tanhofer i čitava ekipa uložili su savjestan i inteligentan trud, i mislim da je to dalo vrlo uvjerljive rezultate. Da ne ističem sad pojedine interprete posebno, reći ću samo to da tu imamo čitav niz odličnih kreacija, po mom mišljenju. A što se tiče drugog dijela Vašeg pitanja, znate, moramo imati na umu da scenska realizacija uvijek i neminovno predstavlja jednu novu umjetničku tvorevinu i da tu imamo tekst filtriran kroz jedan drugi, režiserov, umjetnički temperament, je li. Odatle, izvjesna, veća ili manja nepodudarnost između autorove vizije i scenske realizacije gotovo je neizbježna, nužna. Koliko raznih scenskih realizacija, toliko različitih umjetničkih djela – kažu iskusniji. I nadodavaju: čim više raznolikih interpretacija latentno leži u nekom dramskom tekstu, tim je on puniji i bogatiji.

Drenovac: U čemu smatrate da ova scenska realizacija ponajviše odstupa od Vaše vizije?

Desnica: Pa, možda je najmanje do izraza došao jedan, do kog naročito držim, elemenat humora kojim je djelo, mislim, i u najpotresnijim i najdeprirentnijim momentima protkano. To je, čini mi se, ostalo nekako sordinirano.“

(Štampano prema tonskom zapisu razgovora s Vladanom Desnicom koji je vodio Nikola Drenovac na Radio Beogradu 22. III. 1961. godine nakon premijere Desničine drame *Ljestve Jakovljeve* u režiji Tomislava Tanhofera u Jugoslovenskom dramskom pozorištu. Vidjeti: Vladan DESNICA, *Hotimično iskustvo – diskurzivna proza Vladana Desnice. Knjiga druga* (prir. Dušan Marinković), Zagreb 2006., 84)

*

„Ali ako ipak pokušam da nekako odredim koji je moj prvi rad pisan s namjerom da ga objavim, to je slučajno u nekoj vezi baš sa „Politikom“: dugo sam se mučio s novelom od pet-šest kartica koje sam bio namijenio „Politikinom“ podlistku „Priča Politike“. Naslov joj je bio *Zasluženi odmor*.“

(*Politika*, Beograd, god. LXIII, br. 18765, 31. XII 1965 i 1–2, I 1966., 14.
/razgovor vodio: Stevo Ostojić/)

*

„Pošto je moja prva knjiga, romančić „Zimsko ljetovanje“ (štampan u izdanju „Zore“ 1950, u 5.000 primjeraka) već gotovo sasvim iscrpljen (ima valjda još usve stotinjak primjeraka rasturenih po zagrebačkim knjižarama), i pošto je ta knjižica dobila prilično lijepo priznanje i kod nas i u nekoliko inostranih časopisa, bilo bi mi neobično drago kad bi se u Beogradu (ili Novom Sadu) „priredilo“ drugo izdanje. [...] Rado bih se preselio u Beograd ne samo svojim radom nego i čisto „fizički“, kad u današnjim prilikama i s mojom brojnom familijom ne bi bio grdan problem i seljenje iz ulice u ulicu a kamo li iz jednog grada u drugi. I tako, bar zasad, moram da se zadovoljim ovakvim „duhovnim preseljenjem“.“

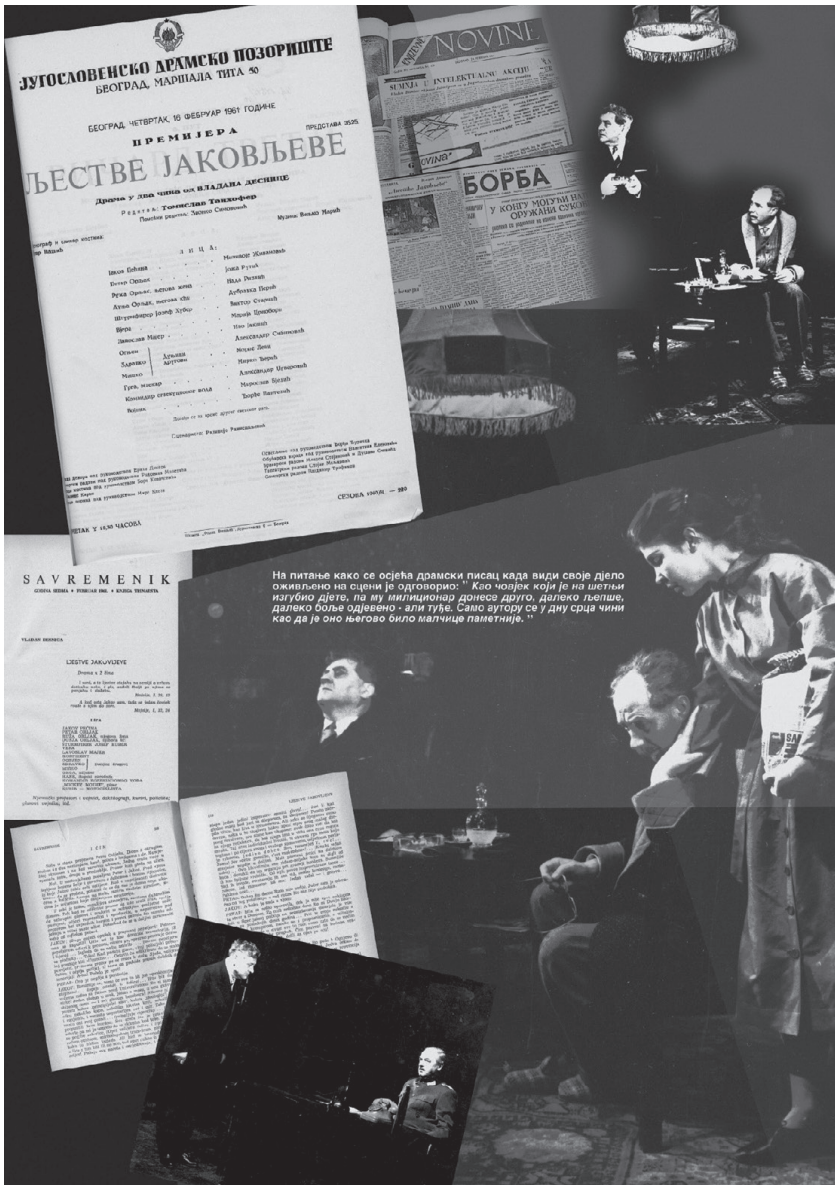
(„Tri pisma Veljku Petroviću“ /priredila Iva Tešić/, *Književna istorija*, Beograd, XLVII 2015., br. 156, 172–173)

*

„Frankfurt, 10-og 63:

U jednom tal. ili fr. ili uopće starom gradiću, želiš upoznati svaki kutak; u ovim velikim, mahom novim gradovima, kad si vidio jednu veliku ulicu, vidio si sve ulice, a kad si vidio jedan grad, vidio si sve gradove. Čak i na periferiji Salzburga podigli su one čuperke solitera – novi Beograd je kao i nova Budimpešta, kao i novi Tokio, kao i nova Džakarta i n. Titograd. Novi Beograd – za mene – jedan je užas. Time je u urbanizmu zbrisana svaka specifičnost – i izgubile su svoj karakter zemlje i gradovi. One cementne suhe kolone, četvrtasti piloni od mozaik-kamenčića, velike kamene ili betonske urne sa cvijećem rese jednako beogradsku Albaniju, Malmo., Bagdad; a uskoro će valjda i Selinunt, Akropolu, Balbek, Luksor.“

(Iz pisma supruzi Kseniji, u: Vladan DESNICA, *Hotimično iskustvo – diskurzivna proza Vladana Desnice. Knjiga druga* (priredio Dušan Marinković), Zagreb V. B. Z. – Prosvjeta, 2006., 213)

Pano posvećen beogradskoj izvedbi „Ljestava Jakovljevih“ s izložbe “Vladan Desnica 1905 – 1967”, koju je 2005. godine u Biblioteci grada Beograda postavila Olga Krsić Marjanović.

PRIPREMNI ODBOR

dr. Vladan Bajčeta

Institut za književnost i umetnost, Beograd

prof. dr. sc. Snježana Banović

Akademija dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu

dr. Stanislava Barać

Institut za književnost i umetnost, Beograd

dr. sc. Branimir Janković

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

dr. Bojan Jović

Institut za književnost i umetnost Beograd, direktor

dr. sc. Virna Karlić

Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

prof. dr. sc. Zvonko Kovač

Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

prof. dr. sc. Zvonko Maković

Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu,
u mirovini

prof. dr. sc. Dušan Marinković

Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

dr. sc. Stjepan Matković

Hrvatski institut za povijest, Zagreb

prof. dr. sc. Nikola Petković

Hrvatsko društvo pisaca, predsjednik

doc. dr. sc. Marina Protrka Štimec

Odsjek za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

prof. dr. sc. Sanja Roić

Odsjek za talijanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

prof. dr. sc. Drago Roksandić

Odsjek za povijest i Centar za komparativnohistorijske i interkulturene studije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Siniša Ljubojević

Srpsko kulturno društvo Prosvjeta u Zagrebu, predsjednik

Iva Tešić

Institut za književnost i umetnost, Beograd

Supredsjedatelji Pripremnog odbora

dr. Bojan Jović

prof. dr. sc. Drago Roksandić

Tajnici Pripremnog odbora:

dr. Vladan Bajčeta

Goran Korov

Voditelj Programa društveno-humanističkih i kulturoloških istraživanja

Centra za komparativnohistorijske i interkulturene studije

Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, „Desničini susreti“

prof. dr. sc. Drago Roksandić

RIJEČI UNAPRIJED

Ovogodišnji *Desničini susreti* održavaju se u Beogradu, a realiziraju u skladu s obavezama koje su Institut za književnost i umetnost u Beogradu i Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dogovorili u okviru međudržavnog hrvatsko-srpskog projekta „‘DESNIČINI SUSRETI’ I HRVATSKO-SRPSKI/SRPSKO-HRVATSKI INTEKULTURALIZAM“, odobrenog za 2016./2017. i 2017./2018. godinu. Imajući na umu da je ovaj projekt prihvaćen u vrlo jakoj konkurenciji i u situaciji kada hrvatsko-srpskom/srpsko-hrvatskom interkulturalizmu ne „cvjetaju ruže“ ni u jednoj od ove dvije zemlje, velik je izazov s kojim se suočavaju ovogodišnji beogradski *Desničini susreti*, koji se, *nota bene*, prvi put održavaju izvan teritorija Republike Hrvatske.

Kada je riječ o hrvatsko-srpskom/srpsko-hrvatskom interkulturalizmu, praktično se inače ništa ozbiljno ne može raditi, a da se to ne čini najmanje i s hrvatske i sa srpske strane, bilo da je riječ o arhivima i knjižnicama, o elementarnim obavijestima o tome što i kako bi uopće trebalo raditi te bilo da je riječ o raznovrsnostima istraživačkih trendova i nakladničkih projekata. Otvoreno treba reći da povijesno recentni tektonski poremećaji u odnosima između Hrvata i Srba iziskuju mnogo više osobnih kontakata i razumijevanja stanja stvari kao temeljnih pretpostavki za ozbiljan istraživački rad. Jezgra *Desničinih susreta* kao i širok krug suradnika stečenih u posljednjih deset godina kontinuiranog djelovanja obavezuju obje strane na višu razinu međusobne koordinacije istraživačkih orijentacija i interesa u području inter- i transkulturalizma. Ona je tim važnija što su danas nezanemarivi širi regionalni i kontinentalni konteksti istraživanja takvih problematika.

Odobrene projektne teme za 2016. i 2017. godinu su s jedne strane vrlo važne kao „logični“ pomaci u razvitku *Desničinih susreta*, ali s druge strane i kao uvod u novu fazu njihova razvitka, orijentiranu prema inter- i transkulturalizmu i *digital humanities* te k IT umrežavanju suradnika involviranih na dugoročnije projiciranim istraživanjima, važnima i s hrvatske i sa srpske strane. Godine 2016. i 2017. bit će iskorištene i za optimalno realiziranje dogovorenih tema i za konkretno planiranje buduće suradnje.

Međudržavnim odobravanjem ovog projekta *Desničini susreti* stekli su i neophodno potrebnu legitimaciju u međudržavnoj znanstvenoj i kulturnoj

suradnji, koja je *de facto* već stvorena „odozdo“, postojanim desetogodišnjim radom. Drugo, *Desničini susreti* su i model hrvatsko-srpske/srpsko-hrvatske suradnje koja se ne iscrpljuje u vlastitim temama nego se, i teorijski i praktično, istraživački projicira u europske i svjetske trendove. Oni su programski zamišljeni kao negacija provincijalizma, kao dijaloški okvir suočavanja s realnostima, kao negacija autoopsesivnog esencijalizma u istraživanju kontroverznih problema.

Time je nastala potreba da se moguću suradnju između Instituta za književnost i umetnost i Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije programira u srednjoročnim i dugoročnim projekcijama. S obje strane se smatra da se *Desničini susreti* razvojno trebaju više usmjeriti prema međunarodno prepoznatljivijim, inovativnijim inter- i transkulturnim projektima. Kako ozbiljniji inovativni projekti moraju biti srednjo- i dugoročno projicirani, neizbježni su i precizniji dogovori o orijentacijama od zajedničkog interesa. Postignuta je načelna suglasnost da to bude područje *digital humanities*, koje ima danas praktično neograničene mogućnosti razvoja te koje omogućuje i vrlo inovativne i vrlo produktivne istraživačke prodore u zajedničkom interesu.

Sljedeće godine će biti obilježena 50. obljetnica smrti Vladana Desnice te su tim povodom Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije i Hrvatsko društvo pisaca u dogovoru s Društvom za obnovu i revitalizaciju Kule Stojana Jankovića – Mostovi iz Zagreba inicirali digitalizaciju sačuvane rukopisne ostavštine Vladana Desnice sa ciljem da ona na taj način bude i trajno zaštićena, ali i mnogo dostupnija mogućim korisnicima. Nadajmo se da će Institut za književnost i umetnost u Beogradu i Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu svojom budućom suradnjom realizirati više sličnih, ali i mnogo zahtjevnijih projekata.

Prof. dr. sc. Drago Roksandić

Naučno-istraživački program hrvatsko-srpskog/srpsko-hrvatskog interkulturalizma, koji se od 2005. godine redovno odvija u Hrvatskoj kroz središnju godišnju manifestaciju *Desničinih susreta* – do sada održavanih u Zagrebu, Zadru, Islamu Grčkom i Splitu – razvio je široku i čvrstu mrežu naučnika humanističkih disciplina, prvenstveno iz Hrvatske i Srbije, ali uključujući i čitav evropski akademski prostor. Pored skupa i prateće godišnje publikacije, zbornika radova, u okvirima istog programa organizuju se i druge naučne aktivnosti, odnosno razvijena je šira izdavačka delatnost.

Istraživačke teme u ovih su deset godina bile formulisane ili tako da se direktno odnose na književni i stvaralački opus Vladana Desnice, čije ime program nosi, ili tako da proističu iz određenog aspekta autorovog intelektualnog angažmana. *Desničini susreti* vremenom su evoluirali od programa koji kritički preispituje „velike teme“ hrvatsko-srpskog/srpsko-hrvatskog interkulturalizma do projekta koji – ne menjajući težište interesa – promatra „velike teme“ interkulturalizma i transkulturalizma u Evropi.

Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kao pokretač i nosilac projekta *Desničinih susreta*, i Institut za književnost i umetnost u Beogradu *Desničine susrete* 2016. i 2017. godine realizuju u okviru zvanične bilateralne naučne saradnje Srbije i Hrvatske tj. projekta pod nazivom „*Desničini susreti*“ i *hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam*.

Desničini susreti 2016. godine fokusiraće se na temu „Srpsko-hrvatski/hrvatsko-srpski interkulturalizam danas. Povodom 110. obljetnice rođenja Vladana Desnice“, i održaće se od 23. do 25. septembra 2016. godine u Institutu za književnost i umetnost u Beogradu i Biblioteci grada Beograda.

Cilj je beogradskih *Desničinih susreta* da se posvete problemskom sagledavanju dosadašnjih proučavanja srpsko-hrvatskog/hrvatsko-srpskog interkulturalizma, odnosno da otvore nove teme i metodološke pristupe onome što se naziva zajedničkim nasleđem (*shared heritage*) i u tom svetlu ispitaju i aktuelne književne i kulturne fenomene (post)jugoslovenskog identiteta. Iskustvo evropske kulturne istoriografije koja se u poslednjih trideset godina bavila upravo zajedničkim kulturnim i intelektualnim nasleđem, studijama kulturnih transfera i cirkulacija kulturnih objekata, potvrdilo je snažnu međuzavisnost raznorodnih istorijskih, nacionalnih, kulturnih i društvenih entiteta. Usredsređen na razmenu i posrednike u procesu kulturnih trans-

fera, ovakav pristup može na nov način da preispita ne samo dominantne hrvatske, srpske i jugoslovenske narative, već i značenje samih granica i identiteta – političkih, istorijskih, jezičkih, (sup)kulturnih, religijskih, rodni, klasni – na datom prostoru. Sa svojim osnovnim usmerenjem na izučavanje „mesta, sredina i mreža“, on može biti posebno plodotvoran u izučavanju zanemarenih kulturnih praksi, senzibiliteta i predstava. Opisana istoriografska metodologija predstavlja samo inicijalnu i podsticajnu ideju o tome kako se može pristupiti temi aktuelnog srpsko-hrvatskog/hrvatsko-srpskog interkulturalizma, a učesnici *Desničinih susreta* i saradnici budućeg zbornika radova izabrali su sopstvene tematske fokuse i metodologije u zadatome okviru. Prostor najintenzivnijeg hrvatsko-srpskog interkulturalizma danas, a to je prostor popularne kulture, ostao je, nažalost, zapostavljen na ovogodišnjem naučnom skupu. Ova istraživačka praznina može biti nadomeštena nekim budućim *Susretima* koji bi u celosti bili posvećeni tom aspektu aktuelnog hrvatsko-srpskog interkulturalizma.

Delo samog Vladana Desnice jeste jedno od ključnih mesta srpsko-hrvatskog interkulturalizma i jugoslovenskog nasleđa, na šta implicitno ukazuje druga sintagma u naslovu ovogodišnjih *Susreta*. Zbog toga će značajan deo naučnog skupa biti posvećen metakritičkim osvrtima na dosadašnja proučavanja i recepciju dela Vladana Desnice, ali i predstavljanju novootkrivenih književne i epistolarne građe iz piščevog (porodičnog) kruga, odnosno novih istraživačkih kontekstualizacija Desničine proze.

dr. Stanislava Barać,
naučni saradnik

VLADAN DESNICA IZMEĐU ZAGREBA I BEOGRADA (1945. –1967.)¹

1945.

„Po dolasku u Zagreb u maju 1945. godine radi kao viši pravni referent i načelnik Pravne službe u Ministarstvu financija Narodne Republike Hrvatske.“ (232)

1948./1949.

„(...) odlučuje da zatraži razrješenje od službe u Ministarstvu financija kako bi se kao slobodni umjetnik mogao u cijelosti posvetiti književnom radu... Ministrica Anka Berus bila je odlučno protiv toga i priječila pozitivno rješenje njegove molbe (...) (1949.) konačno dobiva pristanak za sporazumni raskid radnog odnosa.“ (232-233)

1949./1950.

„Od ljeta 1949. godine djeluje kao slobodni književnik i daje maha svim svojim stvaralačkim sposobnostima (...)“ (233)

„U Društvo književnika Hrvatske primljen potkraj 1949. godine, a u Savez književnika Jugoslavije 1950. i njegova se aktivnost u toj organizaciji ogledala u sudjelovanju na kongresima Saveza.“ (233)

1950.

„Opću pažnju kulturne, posebno književne javnosti skrenut će na sebe objavljivanjem romana **Zimsko ljetovanje**, romana kojim će pobuditi oštre kritičke reakcije i u kojima će biti označen kao ideološki neprihvatljiv pisac, a knjiga kao ideološki nekorektna. Promptno piše odgovor na kritičku objekciju Jože Horvata (27.06.1950) iz beogradskih **Književnih novina** (...) Jovan Popović, odgovorni urednik **Književnih novina** odgovor ne želi objaviti u obliku kakav je Desnica poslao, nego traži da iz odgovora izostavi sve lične invective, što Desnica i čini (...) Prva prilika da javno progovori o svom osporavanom romanu ukazala se na Radio Zagrebu. Ivo Ladička planirao je dvije emisije početkom augusta (02. i 03.08.) posvećene **Zimskom ljetovanju**, ali je prva (...) bez ikakva objašnjenja skinuta s repertoara (...) Boris Dimitrović će se 1956. u **Književnim novinama** zapitati otkud potječe tako gruba nepažnja prema Vladanu Desnici na Radio Zagrebu (...)“ (234-235)

„1950. godina predstavlja izlazak Vladana Desnice na javnu scenu »na velika vrata«, jer osim Zimskog ljetovanja objavljuje i seriju kazališnih (...) i filmskih kritika.“ (235)

¹ Ulomci iz: Dušan Marinković, „Biografija Vladana Desnice“. Preuzeto iz: Vladan DESNICA, *Hotimično iskustvo: diskurzivna proza Vladana Desnice. Knjiga druga* (prir. Dušan Marinković), Zagreb V. B. Z. – Prosvjeta 2006., 217–250. Kompilirao Goran Korov.

„Najugledniji onovremeni književni, filmski i dnevni časopisi s razvijenijim kulturnim rubrikama pozivaju ga za suradnika (Republika, Hrvatsko kolo, Književne novine, Ilustrirani vjesnik, Scena, Film, Riječ žene, Izvor, Književnost, Brazda, Letopis Matice srpske, Filmska revija, Vjesnik, Borba, Zadarska revija, Krugovi, Književni Jadran itd.).“ (236)

1951.

„Riječka opera stavlja na repertoar za 1951. godinu izvedbu opere **Adelova pjesma** za koju je Desnica napisao libreto na motive **Bijedne Mare** Luke Botića, a Ivo Parać bio kompozitor čime će autori konačno doživjeti da vide realizaciju zajedničkog projekta još iz 1932. godine kad su potpisali ugovor o tom provokativnom poslu (...) Nakon 1951. godine nema više tragova da se okušavao kao kompozitor.“ (237)

1952.

„Smatrao je da je govor o književnosti pa i načelno javni govor o pitanjima i fenomenima umjetnosti i kulture u cjelini treba osloboditi stereotipnog modela posredovanja koji su bili bez duhovitosti, inovativnih subjektivnih pristupa, bez lakoće i igrivosti. Tako će pisati Priselcu, uredniku beogradske Borbe povodom ponude da mu se objavi koserija **Administracija umjetnosti** 1952. godine na stranicama tog časopisa (...) Vrijeme, međutim, za slobodnije pisanje još nije bilo sazrelo: odmah su se javili »prepoznati« i žestoko napali autora koserije, jer da vrijeđa kolege književnike koji obnašaju vrlo važne funkcije u brojnim književničkim tijelima i institucijama kulture i izdavaštva (...).“ (236-237)

„(...) izlazi zbirka novela **Olupine na suncu** i biva proglašena najboljim književnim ostvarenjem u toj godini u Jugoslaviji (...) ali se odmah po objavljivanju rezultata natječaja navezao skandal izazvan izjavom Dončevića kao člana žirija iz Hrvatske, u kojoj se ograđuje od odluke žirija i svoga sudjelovanja u postupku žiriranja, jer je bio jedan od tročlane komisije iz Hrvatske koja je trebala predložiti saveznoj komisiji svog kandidata iz Hrvatske (...) **Olupine na suncu**, doduše u nešto skraćenijem obliku izići će u Sarajevu 1962. i u drugom izdanju već sljedeće godine s pogovorom Maka Dizdara.“ (238)

„(...) odaziva se pozivu uredništva književnog časopisa **Krugovi** iz Zagreba, neslužbenom glasilu mladih pisaca Hrvatske, i počinje objavljivati seriju tekstova pod zajedničkim naslovom **Zapisi o umjetnosti (refleksije i iskustva)** (1952). Prvi zapis **Primijenjena književnost** bit će onaj inkriminirani tekst koji će poslužiti Desničinih kritičarima da intenziviraju višegodišnju hajku ne samo na stavove koji su zastupani u njima nego i na pisca kao građansku osobu. Teško će ga pogoditi što ni **Krugovi** nisu htjeli objaviti njegovu obranu (...).“ (239)

„(...) izlaze tri knjige prevoda: **Povratak iz SSSR i dopune mom povratku iz SSSR** (*Retour de l'U.R.S.S. Retouches a mon retour de l'U.R.S.S.*) Andréa Gida, knjiga koja je u trenutku objavljivanja predstavljala senzaciju, zbirka esaja

Od Giotta do Chagalla (Come si guarda un quadro) talijanskog historičara umjetnosti i likovnog kritičara Lionella Venturija, roman **Kruh i vino (Pane e vino)** talijanskog nobelovca Ignazija Silonea, djela koja su svako u svom području bila značajan kulturni događaj. Prevodi **Balatetu (Balattetta)** Guida Cavalcantija, **Grobove (Sepolcri)** Uga Foscola, pjesme Osvalda Ramousa, Giosuèa Carduccia, pripovijetku L. N. Tolstoja **Poslije plesa**, sedam noveleta Jeana Paulhana, **Tatjanino pismo Onjeginu iz Evgenija Onjegina** A. S. Puškina, nastavlja s objavljivanjem eseja Benedetta Crocea da bi 1969. izišla **Književna kritika kao filozofija**, a 1963. **Priče mačke na grani** i 1965. **Druge priče mačke na grani** Marcela Ayméa.“ (240)

1953.

„Uz sve napade i osporavanja, a onemogućen da adekvatno odgovori svojim osporavaocima, Desnica odlučuje da će se možda najbolje predstaviti javnosti ako objavi knjigu objavljenih i neobjavljenih esejističkih, kritičarskih itd. tekstova pa već potkraj 1953. ima gotovu knjigu koja, doduše, neće ugledati svjetlo dana, iako je drugi pokušaj bio pred punom realizacijom (...) Tako će prvi i drugi ponuđeni rukopis knjige nositi naslov **Članci i kozerije**, da bi posljednja varijanta ponijela svakako adekvatniji naslov – **Naličja** i njime biti bliži jasnijem izricanju njezina puna značenja. Knjiga je komponirana u tri cjeline gdje se autor prezentira kao esejist (**Eseji i kozerije**), teoretičar filma (**Prilozi estetiци filma/O teoretskim problemima filma kao umjetnosti**) te kazališni kritičar (**Marginalije uz dramski repertoar**) (...).“ (239)

„Desničini tekstovi o filmu (**Efemernost filma, Scenarist i pisac, Crvene cipelice, Malo objašnjenje, Nezaboravna pjesma, Volite li film?, A, je li film, zbilja, umjetnost?, Je li film umjetnost?**), polemičkog, kritičarskog i teorijskog karaktera, kao i intervjui, ali i njegova teatarska kritika, legitimiraju ga kao znalca kojemu se mogu povjeriti poslovi u proizvodnji filma: 21.05.1953. potpisuje ugovor s Jadran-filmom iz Zagreba da napiše scenarij za film **Koncert** prema ideji i sinopsisu Branka Belana, režisera filma, kojega i završava u drugoj polovini godine. Zbog osporavanja autorstva scenarija, Desnica scenarij objavljuje kao samostalnu knjižicu 1954. pod istim naslovom. Snimanje filma završeno je u junu iste godine. Desničin scenarij smatraju najboljim filmskim scenarijem u tom desetljeću u jugoslavenskoj kinematografiji.“ (241)

1955.

„U izdanju beogradske **Prosvete** 1955. izlazi zbirka pripovijedaka **Proljeće u Badrovcu** s predgovorom **O prozi Vladana Desnice** Petra Šegedina i predstavlja gotovo ponovljeno izdanje **Olupina na suncu**, jer su za izostavljene tri pripovijetke uvrštene tri nove.“ (241)

„Iako su utjecajni pojedinci i grupe osporavale Desničin rad s ideološke pozicije, kulturna javnost pokazuje živ interes za njegov rad pa na taj način daju podršku autoru koji demonstrira individualni otpor moćnim uzurpatorima javne kulturne

scene. Jedan od tih javnih znakova podrške je i poziv da bude prvi gost na budućoj najznačajnijoj književnoj i kulturnoj manifestaciji u Zagrebu **Književni petak** 4. XI 1955. Novopokrenuta književna tribina naići će na neočekivano velik odaziv o čemu će izvijestiti **Narodni list** (...).“ (241)

1956.

„1956. godine izlazi zbirka pjesama **Slijepac na žalu** s predgovorom „Poezija Vladana Desnice“ Vladimira Rismonda, a u izdanju Društva književnika Hrvatske i tako je dočekao da objavi i svoju poeziju koju je kontinuirano pisao i objavljivao i do koje mu je bilo vrlo stalo. Književna kritika uglavnom piše negativno o Desničinih pjesmama, što ga teško pogađa.“ (242)

„Iste godine izlazi u izdanju Matice srpske u Novom Sadu zbirka novela **Tu, odmah pored nas: priče o proljeću, o ljubavi, o smrti** i za nju dobiva nagradu Društva književnika Hrvatske. Žiri je radio u sastavu: Drago Ivanišević, Ivo Frankeš i Novak Simić. Ovom zbirkom Desnica se uvrštava među najbolje noveliste u srpskoj i hrvatskoj književnosti što je književna kritika prepoznala i s neskrivenim priznavanjem isticala.“ (242)

1957./1958.

„Žiri u sastavu: Aleksandar Vučo, Marijan Matković, Živan Milisavac, Borislav Mihajlović i Miloš Hadžić dodjeljuje Vladanu Desnici Zmajevu nagradu za 1957. godinu za **Proljeća Ivana Galeba**. Desnica prima nagradu na svečanoj sjednici Matice srpske u Novom Sadu 27.01.1958.“ (242)

1959.

„Tokom 1959. godine Desnicu prevode u mnogim sredinama i njegove radove osim objavljivanja u časopisima, antologijama itd. često čitaju na radio stanicama u Evropi (Hessischer Rundfunk, Südwestfunk, Radio-televizija Warszawa, Radio Budimpešta i dr.). U Splitu održao dva predavanja (**Ličnost i priroda i Djelo i kritika**), a nakon izlaganja imao razgovor s publikom, oblik komunikacije koji je posebno volio.“ (243)

„Za života će objaviti dva izbora pripovijedaka: 1959. godine u izdanju zagrebačke Mladosti izlazi zbirka **Fratar sa zelenom bradom** (...) te **Izbor pripovijedaka** 1966. što ga je uredio i predgovorom **Pristup pripovjedačkoj umjetnosti Vladana Desnice** popratio Dubravko Jelčić u izdanju zagrebačke Školske knjige.“ (244)

1961.

„16.02.1961. Jugoslovensko dramsko pozorište u Beogradu izvest će u režiji Tomislava Tanhofera Desničinu dramu **Ljestve Jakovljeve**. Generalnoj probi koja je održana dan ranije bio je prisutan i Vladan Desnica (...) **Ljestve Jakovljeve** odštampane su prvi put 1961. u knjizi *Život pod reflektorima: sedam suvremenih drama i komedija u Zagrebu* (urednici: Slavko Batušić, Vlatko Pavletić, Mladen Škiljan).“ (246)

„Na zahtjev urednika i pokretača znamenite edicije **Hrvatska književnost u 120 knjiga**, kasnije **Pet stoljeća hrvatske književnosti**, da se opredijeli kojoj od dvaju književnosti, hrvatskoj ili srpskoj, pripada, Desnica izjavljuje da pripada objema u pismu napisanom 12.04.1961. Ivi Frangešu (...) Kao 117. knjiga te edicije izići će **Zimsko ljetovanje. Priповijesti** 1968, a kao 117/2. knjiga **Proljeća Ivana Galeba** 1977. godine.“ (247)

1963.

„Na književnoj večeri Vladana Desnice 06.03.1963. u okviru »Usmene zadarske revije«, Vladimir Rismondo govorio o Desničinu stvaralaštvu i potom svoje izlaganje pod naslovom **Književni profil Vladana Desnice** objavio u **Zadarskoj reviji**.“ (247)

„27.11.1963. godine u Dubrovačkom je narodnom kazalištu, u sklopu proslave Dana Republike, a na veliko Desničino iznenađenje, izvedena za uzvanike Desničina drama **Ljestve Jakovljeve**, a za građanstvo kao »prava« premijera tek 7.12.“ (246)

1964.

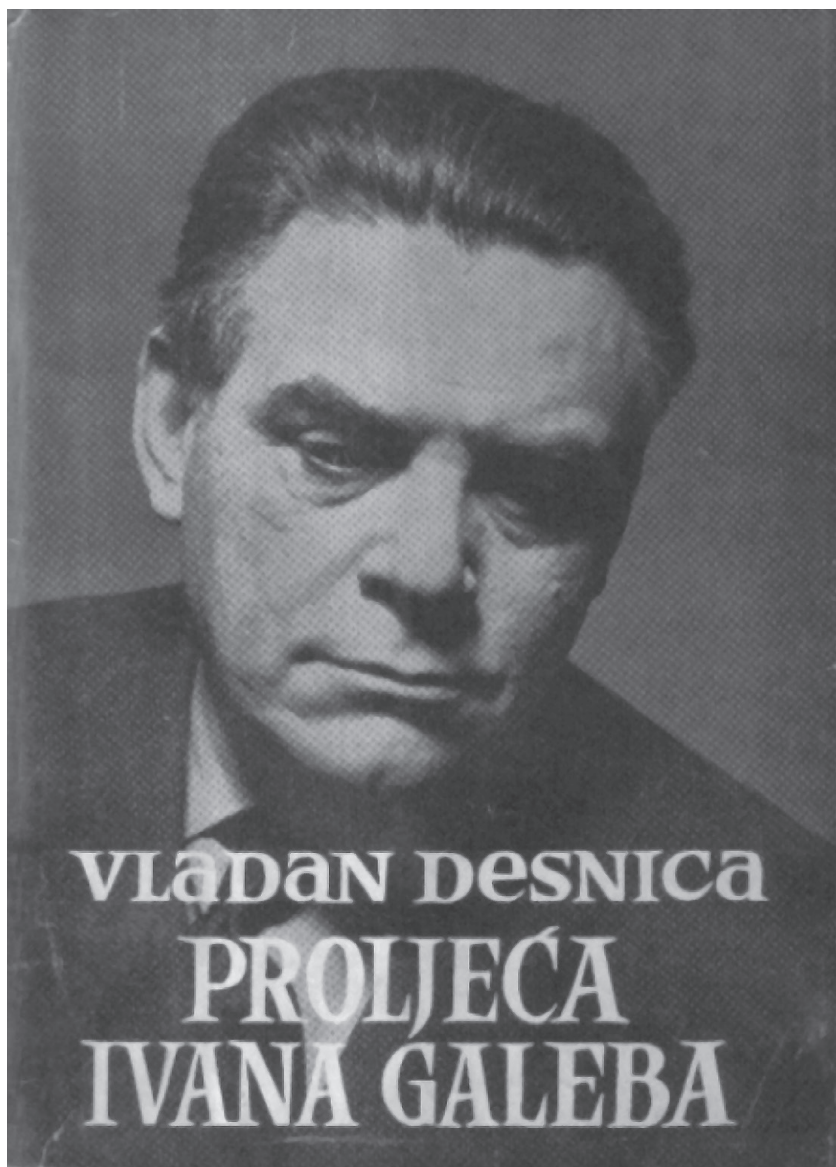
„(...) dvije smrti od kojih se neće uspjeti da oporavi: najprije smrt majke, a samo desetak dana kasnije 13.05.1964. i smrt supruge Ksenije, koja je bila samozatajna pratiteljica i suučesnica u cjelokupnom njegovom stvaralačkom radu.“ (248)

1965.

„Pododbor Matice hrvatske iz Zadra organizirao je izložbu pod naslovom **Djelo Vladana Desnice »u povodu 60-godišnjice književnikova rođenja«** 10.09.1965. u čitaonici Naučne biblioteke u Zadru. Na otvorenju izložbe govorio je Nikola Ivanišin o temi **Uz šezdeseti rođendan Vladana Desnice: Vitalnost ličnosti i talenta**.“ (248)

1967.

„Umro je 04.03.1967. u 11 sati i 50 minuta u bolnici Rebroy na Odjelu VI interna u Zagrebu. Sahanjen je u porodičnoj grobnici u Crkvi sv. Đorđe u Kuli Jankovića u Islamu Grčkom 07.03.1967. Prilikom ispraćaja posmrtnih ostataka u Zagrebu govorio Dragan M. Jeremić, a na Komemorativnoj akademiji Vladanu Desnici u Domu pododbora Matice hrvatske 21.03.1967. u Zadru govorio Ivan Ribar.“ (248)

Ovitak naslovnice „Nolitova“ izdanja Proljeća Ivana Galeba iz 1960. godine.

Roman je objavljen u Biblioteci „Jugoslovenski pisci“, a autor je o njemu otvoreno rekao, uspoređujući ga s nekim drugim izdanjima: „Nolitovo izdanje romana je najbolje.“ (*Hotimično iskustvo*, knj. 2, str. 111)

Desničini susreti 2016.
Hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam danas
Povodom 110. obljetnice rođenja Vladana Desnice

PROGRAM RADA

I. DAN
Petak, 23. rujna 2016.

Institut za književnost i umetnost, Kralja Milana 2

09.00 – 09.30 Otvaranje *Desničinih susreta 2016.*

Bojan Jović, direktor Instituta za književnost i umetnost

Drago Roksanđić, voditelj Programa „Desničini susreti“ i Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

I. sjednica
(Post)jugoslavenski kontekst i hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski
interkulturalizam
(predsjedaju: Drago Roksanđić i Stanislava Barać)

9.30 – 9.45 Zvonko Kovač (Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu), *Međuknjiževno čitanje, nove interkulturalne studije*

9.45 – 10.00 Dušan Marinković (Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu), *Aporije interkulturalne južne slavistike*

10.00 – 10.15 Gojko Tešić (Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu), *Da li „naše“ može biti „njihovo“ i / ili da li „njihovo“ može biti „naše“?*

10.15 – 10.30 Virna Karlić (Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu), *Razvojni putevi jezika: od nacrtata do suvremenog književnojezičnog izraza*

10.30 – 11.15 Rasprava o temama I. sjednice

11.15 – 11.45 Stanka

II. sjednica

Hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam u povijesnoj perspektivi
(predsjedaju: Bojan Đorđević i Sanja Roić)

11.45 – 12.00 Stjepan Matković (Hrvatski institut za povijest u Zagrebu), *Pristupi južnoslavenskom pitanju dr. Ante Trumbića i Beograd*

12.00 – 12.15 Zvonko Maković (Filozofski fakultet u Zagrebu; u mirovini), *Ignjat Job: umjetnik međuprostora*

12.15 – 12.30 Milanka Todić (Fakultet primenjenih umetnosti Univerziteta u Beogradu), *Miroslav Krleža i Marko Ristić, sinestezija poetskog i vizuelnog*

12.30 – 12.45 Snježana Banović (Akademija dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu), *Kazališne razmjene između Zagreba i Beograda od 1945. do 1960.*

12.45 – 13.00 Stanislava Barać (Institut za književnost i umetnost u Beogradu), *Bilježnica Robija K. (1984–2016) kao povlašćeni prostor hrvatsko-srpskog interkulturalizma*

13.00 – 14.00 Rasprava o temama II. sjednice

14.00 – 16.00 Stanka

III. sjednica

Hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam
između rodni studija i afrikanistike
(predsjedaju: Virna Karlić i Milanka Todić)

16.00 – 16.15 Žarka Svirčev (Ekonomsko-trgovačka škola u Bečeju), *Feminizam kao stvaralačka platforma srpskih i hrvatskih avangardistkinja*

16.15 – 16.30 Jelena Milinković (Osnovna škola „Majka Jugovića“ u Beogradu), *Jugoslovenski feminizmi: ProFemina*

16.30 – 16.45 Goran Korov (doktorand Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu), *Beograd kao multikulturni centar u kontekstu kulturne suradnje s Afrikom (1961. – 1971.)*

16.45 – 17.15 Rasprava o temama III. sjednice

17.15 – 17.30 Stanka

IV. sjednica

Obilježavanje stogodišnjice rođenja Vladana Desnice u Beogradu

(predsjedaju: Marina Protrka Štimatec i Iva Tešić)

17.30 – 17.45 **Olga Krsić Marjanović** (Biblioteka grada Beograda), *Rad na pripremi izložbe „Vladan Desnica (1905–1967)“ priređene u Biblioteci grada Beograda povodom obeležavanja 100-godišnjice rođenja Vladana Desnice septembra 2005. godine*

17.45 – 18.00 **Bojan Jović** (Institut za književnost i umetnost), *Stogodišnjica rođenja Vladana Desnice u Beogradu: naučni skup i zbornik*

18.00 – 18.30 Rasprava o temama IV. sjednice

II. DAN

Subota, 24. rujna 2016.

Biblioteka grada Beograda, Knez Mihailova 56

V. sjednica

Vladan Desnica – nova poredbena čitanja

(predsjedaju: Dušan Marinković i Jelena Milinković)

9.00 – 9.15 **Luca Vaglio** (Filološko-umetnički fakultet Univerziteta u Kragujevcu), *Iskustva pseudoautobiografskog romana 20. stoljeća: Italo Svevo i Vladan Desnica*

9.15 – 9.30 **Marina Protrka Štimatec** (Odsjek za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu), *Izvan, iznad, s one strane, između. Predodžbe Drugog i perspektiva zajednice u Desničinu Zimskom ljetovanju*

9.30 – 9.45 **Jelena Marićević** (Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu), *Desničina proleća Dositeja Obradovića*

9.45 – 10.00 Nikola Marinković (doktorand Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu), *Lirsko pripovedanje Vladana Desnice u kontekstu srpske književnosti 20. veka*

10.00 – 10.15 Milomir Gavrilović (doktorand Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu), *Odlike enciklopedijskog modela proze u romanima Vladana Desnice i Danila Kiša*

10.15 – 11.00 Rasprava o temama V. sjednice

11.00 – 11.30 *Stanka i razgledanje izložbe knjižnih izdanja Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u Biblioteci grada Beograda*

Predstavljanje knjižnih izdanja

11.30 – 12.40

Predstavljanje recentnih izdanja Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije i FF pressa Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Vodi:

Olga Krasić Marjanović (Biblioteka grada Beograda)

*

Pregled izdavačke produkcije Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije i FF press Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Govori:

Ivana Cvijović Javorina (urednica Biblioteke Desničini susreti)

*

Vladan Desnica i Split 1920. – 1945. Zbornik radova sa znanstvenog skupa Desničini susreti 2014. (ur. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina), Zagreb 2015.

Split i Vladan Desnica 1918. – 1945. Zbornik radova sa znanstvenog skupa Desničini susreti 2015. (ur. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina), Zagreb 2016.

Govore:

Bojan Jović (Institut za književnost i umetnost Beograd)

Zvonko Maković (Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; u mir.)

Zvonko Kovač (Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)

Stanislava Barać (Institut za književnost i umetnost Beograd)

Drago Roksandić (Odsjek za povijest i Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)

*

Michael Antolović (prir.), *Intelektualna autobiografija i historijska antropologija Arona Gureviča*, Dijalog s povodom 8, Zagreb 2015.

Govori:

Michael Antolović (Pedagoški fakultet u Somboru Univerziteta u Novom Sadu)

*

Ivana Cvijović Javorina, „Od ovih je njemački jezik za nas bez dvojbe najvažniji...“ *Prilozi za povijest nastave njemačkog jezika i studija germanistike na Mudroslovnomo fakultetu u Zagrebu 1876. – 1904.*, Dijalog s povodom 9, Zagreb 2016.

Govori:

Bojan Đorđević (Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu)

*

12.40 – 13.00

Predstavljanje novog talijanskog izdanja
Proljeća Ivana Galeba Vladana Desnice

Vladan Desnica, *Le primavere di Ivan Galeb*, nuova edizione italiana a cura di Luca Vaglio, traduzione di Giovanni Bensi e Luca Vaglio, Elliot, Roma 2016, 382 pp.

[**Vladan Desnica**, *Proljeća Ivana Galeba*, novo talijansko izdanje priredio Luca Vaglio, preveli Giovanni Bensi i Luca Vaglio, Elliot, Rim 2016., 382 str.]

Govore:

Sanja Roić (Odsjek za talijanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)

Dragan Bošković (Filološko-umetnički fakultet Univerziteta u Kragujevcu)

Mladen Vesković (Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije)

Luca Vaglio (Filološko-umetnički fakultet Univerziteta u Kragujevcu)

13.00 – 14.30 Stanka

Institut za književnost i umetnost, Kralja Milana 2

VI. sjednica

Vladan Desnica – nova grada, novi pristupi

(predsjedaju: Sanja Roić i Luca Vaglio)

14.30 – 14.45 Vladan Bajčeta (Institut za književnost i umetnost), *Nekoliko pjesama Vladana Desnice u rukopisu*

14.45 – 15.00 Drago Roksandić (Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu), *Vladan Desnica i Istorija kotarskih uskoka Boška Desnice*

15.00 – 15.15 Bojan Đorđević (Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu), *Vladan Desnica u dokumentima Saveza književnika Jugoslavije*

15.15 – 15.45 Rasprava o temama VI. sjednice

15.45 – 16.00 Stanka

VII. sjednica

Vladan Desnica privatno i javno

(predsjedaju: Goran Korov i Vladan Bajčeta)

16.00 – 16.15 Sanja Roić (Odsjek za talijanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu), *Talijanski kodeks očevog pisma Vladanu Desnici*

16.15 – 16.30 Iva Tešić (Institut za književnost i umetnost), *O prijateljstvu i još ponečemu – pisma Vladana Desnice Draganu M. Jeremiću*

16.30 – 16.45 Jelena Đorđević (Gimnazija „Sveti Sava“ u Beogradu), *Vladan Desnica u školskim programima Srbije*

16.45 – 17.15 Rasprava o temama VII. sjednice

17.15 – 17.30 Stanka

17.30 – 18.30 Završna rasprava

(predsjedaju: Bojan Jović i Drago Roksandić)

III. DAN
Nedjelja, 25. rujna 2016.

11.00 – 13.00 *Šetnja (ne)ostvarenim Beogradom Vladana Desnice*
(Vodi: Bojan Đorđević)

Institut za književnost i umetnost – Jugoslovensko dramsko pozorište – Srpska književna zadruža – Andrićev venac – Radio Beograd – Politika – Kulturni centar Beograda – Hotel Moskva

Polazak ispred Instituta za književnost i umetnost
Kralja Milana 2

Vladan Desnica s majkom Fany i ocem Urošom u Veneciji oko 1910.
(Fotografija u posjedu dr. Uroša Desnice ml.)

Десничини сусрети 2016.
Хрватско-српски/српско-хрватски интеркултурализам
данас
Поводом 110. годишњице рођења Владана Деснице

ПРОГРАМ РАДА

I. ДАН
Петак, 23. септембра 2016.

Институт за књижевност и уметност, Краља Милана 2

9.00 – 9.30 Отварање *Десничиних сусрета 2016.*

Бојан Јовић, директор Института за књижевност и уметност
Драго Роксандић, водитељ Програма „Десничини сусрети“ и Центра
за компаративноисторијске и интеркултурне студије Филозофског
факултета Свеучилишта у Загребу

I сједница

*(Пост)југославенски контекст и хрватско-српски/српско-хрватски
интеркултурализам*
(председавају: Драго Роксандић и Станислава Бараћ)

9.30 – 9.45 **Звонко Ковач** (Одсек за јужнославенске језике и књижевности
Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу), *Међукњижевно читање,
нове интеркултурне студије*

9.45 – 10.00 **Душан Маринковић** (Одсек за јужнославенске језике и
књижевности Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу), *Апорије
интеркултурне јужне славистике*

10.00 – 10.15 **Гојко Тешић** (Филозофски факултет Универзитета у Новом
Саду), *Да ли „наше“ може бити „њихово“ и / или да ли „њихово“ може бити
„наше“?*

10.15 – 10.30 **Вирна Карлић** (Одсек за јужнославенске језике и
књижевности Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу), *Развојни
путеви језика: од нацрта до савременог књижевнојезичног израза*

10.30 – 11.15 Расправа о темама I сједнице

11.15 – 11.45 Пауза

II сједница

Хрватско-српски/српско-хрватски интеркултурализам у повијесној перспективи

(председавају: Бојан Ђорђевић и Сања Роић)

11.45 – 12.00 Стјепан Матковић (Хрватски институт за повијест у Загребу), *Пристипи јужнословенском питању др. Анте Трумбића и Београд*

12.00 – 12.15 Звонко Маковић (Филозофски факултет у Загребу; умировљеник), *Игњат Јоб: умјетник међупростора*

12.15 – 12.30 Миланка Тодић (Факултет примењених уметности Универзитета у Београду), *Мирослав Крлежа и Марко Ристић, синестезија поетског и визуелног*

12.30 – 12.45 Сњежана Бановић (Академија драмске умјетности Свеучилишта у Загребу), *Казалишне размјене између Загреба и Београда од 1945. до 1960.*

12.45 – 13.00 Станислава Бараћ (Институт за књижевност и уметност у Београду) *Биљежница Робија К. (1984–2016) као повлашћени простор хрватско-српског интеркултурализма*

13.00 – 14.00 Расправа о темама II сједнице

14.00 – 16.00 Пауза

III сједница

Хрватско-српски/српско-хрватски интеркултурализам између родних студија и африканистике

(председавају: Вирна Карлић и Миланка Тодић)

16.00 – 16.15 Жарка Свирчев (Економско-трговинска школа у Бечеју), *Феминизам као стваралачка платформа српских и хрватских авангардисткиња*

16.15 – 16.30 Јелена Милинковић (Основна школа „Мајка Југовића“ у Београду), *Југословенски феминизми: ПроФемина*

16.30 – 16.45 Горан Коров (докторанд Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу), *Београд као мултикултурни центар у контексту културне сарадње с Африком (1961. – 1971.)*

16.45 – 17.15 Расправа о темама III сједнице

17.15 – 17.30 Пауза

IV сједница

Обиљежавање стогодишњице рођења Владана Деснице у Београду
(председају: Марина Протрка Штимац и Ива Тешић)

17.30 – 17.45 Олга Крисић Марјановић (Библиотека града Београда), *Рад на припреми изложбе „Владан Десница (1905–1967)“ приређене у Библиотеци града Београда поводом обележавања 100-годишњице рођења Владана Деснице септембра 2005. године*

17.45 – 18.00 Бојан Јовић (Институт за књижевност и уметност), *Стогодишњица рођења Владана Деснице у Београду: научни скуп и зборник*

18.00 – 18.30 Расправа о темама IV сједнице

II. ДАН

Субота, 24. септембра 2016.

Библиотека града Београда, Кнез Михаилова 56

V сједница

Владан Десница – нова поредбена читања
(председају: Душан Маринковић и Јелена Милинковић)

09.00 – 09.15 Лука Ваљо (Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу), *Искуства псеудоаутобиографског романа 20. столећа: Итало Свево и Владан Десница*

9.15 – 9.30 Марина Протрка Штимац (Одсек за кroatистику Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу), *Изван, изнад, с оне стране, између. Преодоље Другог и перспектива заједнице у Десничину Зимском летовању*

9.30 – 9.45 Јелена Марићевић (Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду), *Десничина пролећа Доситеја Обрадовића*

9.45 – 10.00 Никола Маринковић (докторанд Филолошког факултета Универзитета у Београду), *Лирско приповедање Владана Деснице у контексту српске књижевности 20. века*

10.00 – 10.15 Миломир Гавриловић (докторанд Филолошког факултета Универзитета у Београду), *Одлике енциклопедијског модела прозе у романима Владана Деснице и Данила Киша*

10.15 – 11.00 Расправа о темама V сједнице

11.00 – 11.30 Пауза и разгледање изложбе књижних издања Центра за компаративнохисторијске и интеркултурне студије Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу у Библиотеци града Београда

Представљање књижних издања

11.30 – 12.40

Представљање рецентних издања Центра за компаративнохисторијске и интеркултурне студије и FF press Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу

Води:

Олга Крисић Марјановић (Библиотека града Београда)

*

Преглед издавачке продукције Центра за компаративнохисторијске и интеркултурне студије и ФФ прес Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу

Говори:

Ивана Цвијовић Јаворина (уредница Библиотеке Десничини сусрети)

*

Владан Десница и Сплит 1920. – 1945. Зборник радова са знанственог скупа Десничини сусрети 2014. (ур. Драго Роксандић и Ивана Цвијовић Јаворина), Загреб 2015.

Сплит и Владан Десница (1918. – 1945.): умјетничко стваралаштво између културе и политике. Зборник радова са знанственог скупа Десничини сусрети 2015. (ур. Драго Роксандић и Ивана Цвијовић Јаворина), Загреб 2016.

Говоре:

Бојан Јовић (Институт за књижевност и уметност, Београд)
Звонко Маковић (Филозофски факултет Свеучилишта у Загребу)
Звонко Ковач (Филозофски факултет Свеучилишта у Загребу)
Станислава Бараћ (Институт за књижевност и уметност, Београд) и
Драго Роксандић (Филозофски факултет Свеучилишта у Загребу)

*

Михаел Антоловић (прир.), *Интелектуална аутобиографија и хисторијска антропологија Арона Гуревича, Дијалог с поводом 8*, Загреб 2015.

Говори:

Михаел Антоловић (Педагошки факултет у Сомбору Универзитета у Новом Саду)

*

Ивана Цвијовић Јаворина, „Од ових је њемачки језик за нас без двојбе најважнији...“. *Прилози за повијест наставе њемачког језика и студија германистике на Мудрословном факултету у Загребу 1876. – 1904.*, Дијалог с поводом 9, Загреб 2016.

Говори:

Бојан Ђорђевић (Филолошки факултет Универзитета у Београду)

*

12.40 – 13.00 *Представљање новог талијанског издања Прољећа Ивана Галеба Владана Деснице*

Vladan Desnica, *Le primavera di Ivan Galeb*, nuova edizione italiana a cura di Luca Vaglio, traduzione di Giovanni Bensi e Luca Vaglio, Elliot, Roma 2016, 382 pp.

[**Владан Десница**, *Прољећа Ивана Галеба*, ново италијанско издање приредио Лука Ваљо, превели Ђовани Бенси и Лука Ваљо, Елиот, Рим 2016, 382 стр.]

Говоре:

Сања Роић (Филозофски факултет Свеучилишта у Загребу)
Драган Бошковић (Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу)
Младен Весковић (Министарство културе и информисања Републике Србије)

Лука Ваљо (Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу)
13.00 – 14.30 Пауза

Институт за књижевност и уметност, Краља Милана 2

VI сједница

Владан Десница – нова грађа, нови приступи
(председају: Сања Роић и Лука Ваљо)

14.30 – 14.45 **Владан Бајчета** (Институт за књижевност и уметност),
Неколико пјесама Владана Деснице у рукопису

14.45 – 15.00 **Драго Роксандић** (Одсек за повијест Филозофског
факултета Свеучилишта у Загребу), *Владан Десница и Историја котарских*
ускока Бошка Деснице

15.00 – 15.15 **Бојан Ђорђевић** (Филолошки факултет Универзитета у
Београду), *Владан Десница у документима Савеза књижевника Југославије*

15.15 – 15.45 Расправа о темама VI сједнице

15.45 – 16.00 Пауза

VII сједница

Владан Десница приватно и јавно
(председају: Горан Коров и Владан Бајчета)

16.00 – 16.15 **Сања Роић** (Одсек за талијанистику Филозофског факултета
Свеучилишта у Загребу), *Талијански кодекс очевог писма Владану Десници*

16.15 – 16.30 **Ива Тешић** (Институт за књижевност и уметност), *О прија-*
тељству и још понечему – писма Владана Деснице Драгану М. Јеремићу

16.30 – 16.45 **Јелена Ђорђевић** (Гимназија „Свети Сава“ у Београду),
Владан Десница у школским програмима Србије

16.45 – 17.15 Расправа о темама VII сједнице

17.15 – 17.30 Пауза

17.30 – 18.30 Завршна расправа
(председају: Бојан Јовић и Драго Роксандић)

III ДАН
Недјеља, 25. септембра 2016.

11.00 – 13.00 *Шетња (не)оствареним Београдом Владана Деснице*
(Води: Бојан Ђорђевић)

Институт за књижевност и уметност – Југословенско драмско позориште
– Српска књижевна задруга – Андрићев венац – Радио Београд –
Политика – Културни центар Београда – Хотел Москва

Полазак испред Института за књижевност и уметност
Краља Милана 2

Vladan Desnica

1905. Zadar

1967. Zagreb

2005. Beograd

15 – 30. septembar

**Kulturni centar Beograda i
Biblioteka grada Beograda**

SAŽECI IZLAGANJA

Vladan Bajčeta

Institut za književnost i umetnost, Beograd

bajcet@yahoo.com

Nekoliko pjesama Vladana Desnice u rukopisu

Od lirskog materijala u rukopisnoj ostavštini Vladana Desnice, pored fragmentarne rekonstrukcije piščeve nedovršene i neobjavljene zbirke *Gozba u poljima*, nalazi se i jedan broj do sada takođe nepublikovanih pjesama. Riječ je o naslovima: „Umor“, „Široka metempsihoza“, „Ipak, kako je to lijepo“, „Lastavica“, „Madrigal II“, „Scherzo“, „Sonet I“, „Sonet II“, „Božićna dekorativa“ kao varijacija na stihovano pismo Vladanovog strica Boška Desnice, i jedna pjesma u nastanku. Imanentna analiza tog tekstualnog korpusa, vođena tragom naših dosadašnjih ispitivanja Desničine poezije (kako one objavljene u knjizi *Slijepac na žalu* i u periodici, tako i rukopisnih ostataka), težiće da prema uspostavljenom metodološkom okviru opiše i vrednuje strukturne odlike, jednako kao i misaoni opseg promatranih tekstova. Analiza će podrazumijevati kontekstualno sagledavanje usmjereno ka srodnim, odnosno upadljivo nesaglasnim aspektima Desničinog djela, a naročito ka ostatku njegovog pjesništva, od početka recepcije marginalizovanom segmentu autorovog književnog opusa.

Vladan Bajčeta (Bosanska Krupa, 1985), osnovnu školu i gimnaziju završio je u Pljevljima. Na Filološkom fakultetu u Beogradu završio je studije srpske književnosti i jezika sa opštom književnošću, master i doktorske akademske studije. Od aprila 2014. zaposlen je u Institutu za književnost i umetnost u Beogradu kao istraživač-pripravnik na projektu „Kulturološke književne teorije i srpska književna kritika“. Proučava savremenu srpsku književnost. Učesnik je više nacionalnih i međunarodnih skupova. Objavljuje u naučnim zbornicima i naučnoj periodici.

Snježana Banović

Akademija dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu

snjbanov@gmail.com

Kazališne razmjene između Zagreba i Beograda od 1945. do 1960.

Unatoč velikom nadzoru i kontroli sustava kulture u godinama nakon II svjetskog rata, na kulturu se u Jugoslaviji gledalo kao prostor širokog djelovanja čiji je pravac redovito zacrtavan na kongresima SKJ. Oslanjajući se deklarativno «na najbolje tradicije iz prošlosti» vladajuća kulturna politika postavlja pred kazališne umjetnike široke ciljeve od kojih su najvažniji oni o podizanju kvalitete programa, o obaveznom prodiranju kazališne umjetnosti među najšire mase te o financijskoj sigurnosti sveukupne produkcije koja je imala zadatak podizati ugled zemlje upravo uz pomoć kazališta. Formiranje nove socijalističke kulture imalo je nadalje zadaću razvijanja «kroz nacionalne forme koje ne koč, nego jačaju suradnju i zbližavanje» jugoslavenskih naroda pa kulturna zbivanja ubrzo poprimaju masovni karakter, a kazališta, po uzoru na francuski model zauzimaju vodeće mjesto u sveukupnoj piramidi kulturnih zbivanja. Središnje nacionalne kuće dviju najvećih jugoslavenskih republika odmah su nakon oslobođenja 1945. započele rad na suradnji te je uskoro između dva najveća kazališna kolektiva u državi (a još više naročito nakon osnutka Jugoslavenskog dramskog pozorišta, osnovanog ukazom J.B. Tita 1947.) intenzivirana suradnja kao nikad dotad u povijesti ova dva naroda. U članku će se pobliže opisati gostovanja zagrebačkog HNK (Drama, Opera i Balet) u Beogradu te ona uzvratna triju beogradskih kazališta (Beogradsko dramsko pozorište, Jugoslavensko dramsko pozorište i Narodno pozorište (Drama, Opera i Balet)) u Zagrebu i to u razdoblju od jednog i po desetljeća tj. od studenog 1945. do prosinca 1960. godine kada je organizirano sveukupno 18 gostovanja od čega 7 zagrebačkih u Beogradu i 11 beogradskih u HNK u Zagrebu.

Snježana Banović (Zagreb, 1963.) redateljica i teatrologinja, autorica brojnih režija te stručnih i znanstvenih radova o kazalištu, kulturnoj politici, kazališnom menadžmentu i produkciji koje redovito objavljuje u zbornicima i časopisima u Hrvatskoj i u inozemstvu. Diplomirala je režiju na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu, doktorirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Autorica je

dviju knjiga: *Država i njezino kazalište* (Profil, 2012.) i *Kazalište krize* (Durieux, 2013.). Redovito objavljuje kolumne o kulturnoj i kazališnoj politici te povijesti kazališta. Recenzentica je više znanstvenih članaka i stručnih knjiga. Sudjelovala na brojnim domaćim i inozemnim festivalima i skupovima s temom kazališta, kazališne produkcije, povijesti kazališta, kulture i kulturne politike. Obavljala je niz umjetničkih i javnih funkcija, članica je brojnih udruga u Hrvatskoj. Usavršavala se na brojnim stipendijama i edukacijama u inozemstvu od čega treba izdvojiti *Fullbrightovu stipendiju* na sveučilištu Yale u USA, stručni program *Leadership as Performance Art* na Chicago Graduate School of Business u Londonu, *Director's masterclass by Assitej*, Schauspielhaus, Hamburg, 2009. te *Festival and Management Masterclass*, ENCATC, Bruxelles. Na Akademiji dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu predaje od 2003. godine, trenutno je u umjetničko-nastavnome zvanju redovite profesorice na odsjeku Produkcije. U pripremi joj je treća knjiga, o Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu u kontekstu kulturne politike 1945 - 1955. godine pod nazivom *Kazalište za narod* koja će izaći 2017. godine. Tekst uvršten u ovaj zbornik dio je istraživanja za tu knjigu.

Stanislava Barać

Institut za književnost i umetnost, Beograd

stanislava.vujnovic@ikum.org.rs

Bilježnica Robija K. (1984–2016) Viktora Ivančića kao povlašćeni prostor hrvatsko-srpskog interkulturalizma

Bilježnica Robija K. (IIIa) – predstavlja kolumnu u formi dnevnika imaginarnog junaka, učenika trećeg razreda osnovne škole, odnosno humoriističko-satirične prozne članke koje splitski novinar i pisac Viktor Ivančić redovno objavljuje od 1984. godine. Istoimena kolumna nastala je u splitskom satiričnom nedeljniku *Feral Tribune*, čiji je Ivančić jedan od osnivača i urednika, zatim je objavljivana na *tportal.hr*, a danas izlazi na beogradskom portalu *Peščanik*, odakle je prenose *bhmagazin.com*, banjalučki portal *Buka* i zagrebački portal *Lupiga*. Odabrani „članci“ dosad su objedinjeni u nekoliko knjiga proze, od čega četiri (1994, 1996, 1997, 2001) u biblioteci *Feral Tribune*, a tri u beogradskoj izdavačkoj kući Fabrika knjiga (2006, 2011). Dugotrajnost, popularnost i (post)jugoslovenski kontekst i karakter

čitalačke publike *Bilježnice*, pokreće niz kulturoloških, socioloških i književnoteorijskih pitanja. Cilj ovoga izlaganja je da kroz razmatranje žanra (smehovna kultura, satirična književnost, ozbiljno-smešni žanrovi, humor itd.), specifičnosti jezika i, konačno, promovisanih humanističkih vrednosti, ukaže na izuzetno mesto *Bilježnice* u održavanju i (pre)oblikovanju (post) jugoslovenske zajednice, a posebno na njeno mesto u hrvatsko-srpskoj interkulturnoj komunikaciji. U određenim aspektima, naime, ovi tekstovi razmatraju konkretne hrvatsko-srpske teme. Upravo jezik/stil – originalni idiom na osnovi dalmatinskih dijalekata i govora (šoltanskog govora, splitskog gradskog žargona), nadograđen autorskim leksičkim i sintaksičkim rešenjima – koji bi trebalo da ograničava čitalačku publiku *Bilježnice*, čini paradoksalno ovu prozu bliskom svima koji taj idiom iole razumeju. Ovaj idiom izvor je humora i smeha koji privremeno oslobađa od zajedničkih nevolja (nacionalizam, neofašizam, korupcija, tranzicijski problemi, neodgovornost političara), odnosno posreduje vrednosti koje su jugoslovenske/evropske/univerzalne: antifašizam, pacifizam, solidarnost, tolerancija, moralnost.

Stanislava Barać (Zrenjanin, 1977) naučna je saradnica u Institutu za književnost i umetnost u Beogradu, gde je od 2004. godine angažovana na projektu specijalizovanom za proučavanje (književne) periodike, a od 2016. obavlja i dužnost rukovoditeljke projekta. Diplomirala je, magistrirala i doktorirala na Filološkom Fakultetu univerziteta u Beogradu. Saradnica je više nacionalnih, bilateralnih i međunarodnih naučnih projekata. Autorka je dve monografske knjige – *Avangardna Misao: avangardne tendencije u časopisu Misao u vreme uređivanja Ranka Mladenovića* (Beograd, 2008) i *Feministička kontrajavnost. Žanr ženskog portreta u srpskoj periodici 1920–1941* (Beograd, 2015); korednica (sa V. Matović) je zbornika *Časopis Ruski arhiv (1928–1937) i kultura ruske emigracije u Kraljevini SHS/Jugoslaviji* (Beograd, 2015). Objavila je preko trideset naučnih članaka u različitim nacionalnim i međunarodnim časopisima i zbornicima radova. Tematske oblasti naučnog interesa su joj srpska i jugoslovenska časopisna kultura sa posebnim akcentom na period između dva svetska rata, odnosno sam kraj 20. i početak 21. veka, zatim ženska književnost i feministički aktivizam istog perioda, različiti aspekti opusa Ive Andrića i književnost istorijskih avangardi; u teorijskom i metodološkom smislu posebno se oslanja na studije periodike, studije roda i kulture, kao i na teorije javne sfere, i kritičku analizu diskursa.

Bojan Đorđević

Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu / Institut za književnost i umetnost, Beograd

bojan.djordjevic@ikum.org.rs / nalesko1965@gmail.com

Vladan Desnica u dokumentima Saveza književnika Jugoslavije

Tokom svojih najplodnijih godina književnoga stvaranja nakon Drugog svetskog rata Vladan Desnica je, pored toga što je bio član Društva hrvatskih književnika, isto tako bio član i Saveza književnika Jugoslavije. Obimna dokumentacija ove strukovne organizacije čuva se u Arhivu Jugoslavije u Beogradu, a raznovrsnost dokumenata, zavisno od toga kojoj organizacionoj celini u okviru Saveza književnika Jugoslavije pripadaju, omogućava da se ukaže na vrlo raznovrsne vidove saradnje Vladana Desnice sa saveznom književnom organizacijom, često u okrilju složenih odnosa te organizacije sa republičkim udruženjima. Cilj rada biće da se uzimajući u obzir dosadašnja saznanja, ali prevashodno koristeći i danas pretežno neistraženu građu, pokaže u kojoj je meri Vladan Desnica učestvovao u radu Saveza književnika Jugoslavije.

Bojan Đorđević (Trstenik, 1965) završio je osnovnu i srednju školu u rodnom gradu. Diplomirao je, magistrirao i doktorirao na Filološkom fakultetu u Beogradu. Radi kao vanredni profesor na Katedri za bibliotekarstvo i informatiku Filološkog fakulteta u Beogradu, za predmete Arhivistika, Muzeologija i Dokumentalistika. Takođe je i spoljni saradnik Instituta za književnost i umetnost. Član je Skupštine Matice srpske i član uredništva časopisa "Zbornik Matice srpske za književnost i jezik". Upravitelj je Zadužbine "Desanka Maksimović". Proučava dubrovačku književnost, kao i kulturnu istoriju Srba i srpsko-hrvatske književne i kulturne veze. Objavio je sledeće monografije: *Nikola Nalješković dubrovački pisac XVI veka*; *Biblijski i poslovični iskazi u dubrovačkoj književnosti*; *Molijer u Dubrovniku*; *Narodne poslovice u delima dubrovačkih književnika*; *Letopis kulturnog života Srbije 1941-1944*; *Srpska kultura pod okupacijom*; *Pola veka nauke o književnosti: Institut za književnost i umetnost 1962-2012*; *Koordinate: Srpska kraljevska četvrta gimnazija 1910 - Gimnazija "Sveti Sava" 2010*; *Arhivistički pojmovnik*. U koautorstvu sa Draganom Grujić i Gordanom Đoković objavio je bibliografiju *Letopis kulturnog života tokom Velikog rata 1916-1918*.

Jelena Dorđević

Gimnazija „Sveti Sava“, Beograd
rendevrt@gmail.com

Vladan Desnica u školskim programima Srbije

Rad ima dva polja istraživanja. Najpre se ukazuje na postepeno uvođenje Desničinih književnih dela u nastavne kurikulare Srbije, na ideološka i politička pitanja koja su sa time usko povezana, te na to kako se upravo roman „Proljeća Ivana Galeba“ ustalio u lektiri i čitankama. Potom se analiziraju promene u percepciji Desnice kao pisca iz školske lektire nakon raspada Jugoslavije, u novim političkim, ali i kulturnim okolnostima. Drugi pravac istraživanja je metodički i u njemu je pažnja usmerena na pristup pisaca čitanki ili predgovora školskim izdanjima liku i književnom delu Vladana Desnice.

Jelena Dorđević (Kruševac, 1971) završila je osnovnu i srednju školu u rodnom gradu. Diplomirala je na Filološkom fakultetu u Beogradu. Od 1996. godine radi u Gimnaziji „Sveti Sava“ u Beogradu kao profesor srpskog jezika i književnosti. Objavila je više stručnih radova iz oblasti metodike nastave u časopisima „Školski čas“ i „Književnost i jezik“.

Milomir Gavrilović

Doktorand Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu
gasha88gm@gmail.com

**Odlike enciklopedijskog modela proze u romanima
Vladana Desnice i Danila Kiša**

U radu će biti analizirani romani „Proljeća Ivana Galeba“ Vladana Desnice i „Peščanik“ Danila Kiša, kao enciklopedijske forme u koje je unet čitav niz istorijskih, filozofskih, kulturoloških i tradicijskih saznanja i podataka, odnosno kao dela ostvarena poput narativne mreže. Enciklopedijski model prevashodno je određen teorijskim promišljanjima Itala Kalvina, prema

kome se taj model pre svega ostvaruje u romanesknoj formi „[...] kao metod saznanja, i kao svojevrsna mreža povezivanja raznih zbivanja, osoba i stvari na svetu.” Sistem mnogostrukih odnosa okvir je posredstvom koga se roman ostvaruje poput iluzorno celovite, ali uslovno nedovršene enciklopedije, pri čemu sabrani podaci određuju fragmentarne profile likova i sami svet kojem pripadaju. Prema Kalvinovom shvatanju, model enciklopedijskog romana podrazumeva i potrebu naratora da, pokušavajući da predstavi totalitet jednog sveta, iskustva ili čoveka, nametne oblik narativu, što ne uspeva da učini i čime taj narativ ostaje nedovršen. Analiza će predstaviti u kojoj meri su Desničin i Kišov roman enciklopedijski, i na koje načine enciklopedijska tendencija utiče na predstavljanje sveta i čoveka u njihovim delima. Postavljeni teorijski okvir biće iskorišćen za analitičko osnaživanje povučene centralne paralele između Desničinog i Kišovog dela, a ujedno će biti učinjen pokušaj da se ukaže i na niz specifičnih poetičkih preklapanja dva navedena romana.

Milomir Gavrilović (Beograd, 1988) piše književnu kritiku i radove iz istorije književnosti. Osnovnu školu i gimnaziju završio u Beogradu. Na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu završio studije srpske književnosti i jezika, kao i master studije. Na istom fakultetu trenutno pohađa doktorske akademske studije. Diplomski rad o poeziji Vaska Pope, master rad o prozi Danila Kiša i Horhea Luisa Borhesa. Izlagao na više domaćih i međunarodnih naučnih skupova. Objavljuje u naučnim zbornicima i naučnoj periodici. Uže istraživačke teme: odnos mita i književnosti, teorije fantastike, avangardne umetnosti, srpska poezija dvadesetog veka u komparativnom kontekstu, model enciklopedijske proze.

Bojan Jović

Institut za književnost i umetnost, Beograd
bojan.jovic@ikum.org.rs / userx64@live.com

Stogodišnjica rođenja Vladana Desnice u Beogradu: naučni skup i zbornik

Rad opisuje naučni deo obeležavanja stogodišnjice rođenja Vladana Desnice, organizovan 2005. godine u Beogradu, u Biblioteci grada Beograda, naporedo sa izložbom *Vladan Desnica (1905-1967)*, postavila Olga Krasić-Mar-

janović, i objavljivanjem knjige *Djelo nastaje dalje od pisaćeg stola: Razgovori sa Vladanom Desnicom* (priredio Jovan Radulović). Naučne aktivnosti tom prilikom obuhvatile su skup održan 20. septembra 2005. godine i na osnovu njega sačinjeni zbornik radova *Književno delo Vladana Desnice* iz 2007. godine. Na skupu je izneseno 19 saopštenja na osnovu kojih je, pored uvodnog teksta i prigodne Desničine bibliografije, u zborniku objavljeno 13 radova. U tekstu se razmatraju osnovne pretpostavke i dometi namere organizatora da se delo Vladana Desnice obradi u svim važnim delovima (proza, poezija, drama, ogledi i književne, muzičke i filmske kritike, scenariji, prevodilački i urednički rad), s obzirom na poetiku (istorijsku, deskriptivnu, eksplicitnu/implicitnu), žanrovsku dinamiku, motive i teme, retoričko-stilske aspekte, evropski kontekst i recepciju u književnoj kritici i istoriografiji književnosti, na kraju i na biografiju i književnu zaostavštinu. Daje se kratak komentar značaja navedenog skupa i zbornika u proučavanju opusa Vladana Desnice u beogradskoj i srpskoj naučnoj sceni.

Bojan Jović (Beograd, 1963), naučni savetnik i direktor Instituta za književnost i umetnost u Beogradu, proučava teorijsko-metodološka pitanja komparatistike i nauke o književnosti, odnose srpske i evropske avangardne, (naučno)fantastične, utopijske i ozbiljno-smešne književnosti, poetičke osobine srpske književnosti XIX i XX veka, kao i opšte osobine i istorijat srpskih i stranih književnih rodova, vrsta i žanrova. Rukovodilac projekta "Uporedna istraživanja srpske književnosti (u evropskom kontekstu)" od 2006-2010. god. Od 2011. rukovodi projektom „Srpska književnost u evropskom kulturnom prostoru“. Urednik u „Književnoj istoriji“ od 2006. Predstavnik Srbije u akciji COST A32 „Open Scholarly Communities on the Web“, od 2008-2010. godine. Član bilateralnih francusko-srpskih projekata „Le mouvement surréaliste et les intégrations européennes: le groupe de Paris et la groupe de Belgrade“, 2009-2010. i „Hybridation des genres dans l'avant-garde européenne (de la transgression à l'effacement des frontières)“, 2011-2012. Član EAM (European Network for Avant-Garde and Modernism Studies) od 2009. godine. Član Programskog komiteta XVI Međunarodnog kongresa slavista, Beograd, 2018. Rukovodilac srpskog projektnog tima „Desničini susreti i hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam“ u naučno-tehnološkoj saradnji između Republike Srbije i Republike Hrvatske. Objavio četiri monografije, sto šezdeset stručnih radova, kao i dvadesetak prevoda sa engleskog, nemačkog, francuskog i italijanskog jezika.

Virna Karlić

Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

virnakarlic@gmail.com

Razvojni putevi jezika: od nacрта do suvremenog književnojezičnog izraza

Uvid u kroatističke i srbističke sintetičke povijesne preglede razvoja književnog jezika ukazuje na jedno njihovo zajedničko obilježje – usredotočenost na 19. stoljeće kao razdoblje u kojem se odvila njegova standardizacija. U to su vrijeme doista donesene ključne odluke o njegovoj organskoj osnovici (faza njezine selekcije i deskripcije) i eksplicitnoj normi na svim jezičnim razinama (preskripcija). Međutim, proces standardizacije jezika obuhvaća mnogo više od tih triju formalnih faza, među kojima su ključni procesi horizontalnog i vertikalnog širenja njegove upotrebe (implementacija i ekspanzija) te pogotovo njegov razvoj, osposobljavanje i prilagodba temeljnim funkcijama književnog jezika na svim razinama – posebice na planu polifunkcionalne raslojenosti i stilskog bogatstva. Taj se proces počeo odvijati u trenutku kada je dogovoreni i formalno prihvaćeni nacrt književnojezičnog izraza počeo oživljavati, razvijati se i bogatiti u djelima pisaca, publicista, znanstvenika i drugih kulturnih radnika koji su djelovali prvenstveno u kulturnim centrima poput Zagreba, Beograda i Novog Sada krajem 19. i početkom 20. stoljeća. U tom se razdoblju odvijaju ključni koraci k uspostavljanju suvremenog književnog jezika kao organizma kojem su život (na temelju prethodno uspostavljenog nacрта) podarili pisci kroz svoje sve raznolikije i raslojenije književno-umjetničko, znanstveno, publicističko i svako drugo stvaralaštvo. S obzirom na tematsku usmjerenost ovogodišnjih Desničinih susreta na Beograd, u ovome će radu posebna pažnja biti posvećena književno-jezičnom kontekstu u kojem su srpski (prvenstveno beogradski) pisci prve polovice 20. stoljeća stvarali, kao i na ključnu ulogu njihovog stvaralaštva u procesu razvoja suvremenog književnog jezika.

Virna Karlić (Rijeka, 1985.) radi kao viša asistentica na Katedri za srpsku i crnogorsku književnost pri Odsjeku za južnoslavenske jezike i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2008. završila je studij juž-

noslavenskih jezika i književnosti te etnologije i kulturne antropologije, a 2014. godine je doktorirala na temi *Određenost i neodređenost u srpskom i hrvatskom jeziku* u sklopu Poslijediplomskog doktorskog studija lingvistike na istom fakultetu. U okviru studija južnoslavenskih jezika i književnosti izvodi nastavu iz područja srpskog jezika. Tijekom svojeg dosadašnjeg radnog vijeka bila je angažirana u svojstvu suradnice na dva znanstvena projekta: (1) *Književni, jezični i kulturološki aspekti hrvatsko-makedonskih odnosa* pod vodstvom dr. sc. Borislava Pavlovskog i (2) *Hrvatski književno-kulturni identitet u tranziciji / regionalnom kontekstu (aspekti hrvatsko-srpskog kulturnog dijaloga)* pod vodstvom dr. sc. Dušana Marinkovića. Autorica je dvadesetak znanstvenih i stručnih radova te je sudjelovala na petnaest međunarodnih znanstvenih skupova.

Goran Korov

Doktorand Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
gkorov@ffzg.hr / korogor@gmail.com

Beograd kao multikulturni centar u kontekstu kulturne suradnje s Afrikom (1961.-1971.)

Nakon razlaza sa Sovjetskim Savezom 1948., Jugoslavija se našla u političkom vakuumu, koji je nastojala ispuniti približavanjem Zapadu. Međutim, i taj je pristup ubrzo splasnulo nakon Staljinove smrti 1953. i posjeta Nikite Hruščova Beogradu. Događaji u Mađarskoj 1956. godine definitivno su uvjerali jugoslavensko rukovodstvo da se ne veže previše uz političke blokove. U isto vrijeme, u Aziji i Africi je pokrenut val dekolonizacije; Gana je 1957. postala prva subsaharska država Afrike koja je stekla nezavisnost. Josip Broz Tito je već u srpnju 1956. zajedno s Gamalom Abdelom Nasserom i Jawaharlalom Nehruom potpisao tzv. Brijunsku deklaraciju, koja se smatra jednom od ključnih inicijativa na putu do osnutka Pokreta nesvrstanih zemalja na Osnivačkoj konferenciji, održanoj u Beogradu u rujnu 1961. godine. Jugoslaviji se sada pružala prilika da predstavi svoj političko-ekonomski sustav, svoju kulturu, tek neovisnim državama Afrike. Budući da su nove afričke države zazirale od bivših kolonizatora, a SSSR smatralo hegemonom svoje vrste, jugoslavensko rukovodstvo uvjeralo se da im je ovo savršena prilika da promoviraju svoju verziju samoupravnog socijalizma i

na taj način doprinesu afirmaciji socijalizma u svijetu. Jedan od najekonomičnijih načina za predstaviti Jugoslaviju bio je pokazati afričkim nacijama njezino kulturno, umjetničko i povijesno nasljeđe u vidu raznih izložbi, projekcija, predstava ili predavanja. Slijedeći navedeni kontekst, u ovom će radu biti iznešen pregled značajnijih gostovanja umjetničkih izložbi i ostalih kulturnih događaja afričke provenijencije u Beogradu, ali i gostovanja izložbi beogradskih umjetnika u pojedinim afričkim zemljama, sve u razdoblju od 1961. do 1971. godine. Beograd je na taj način u svom kulturnom životu polagano stjecao novu komponentu interkulture prijestolnice za koju se može reći da joj je kruna bilo svečano otvaranje Muzeja afričke umetnosti na Senjaku 23. svibnja 1977. godine.

Goran Korov (Našice, 1988.) završio je 2013. godine diplomski studij povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, tema rada *Jugoslavensko-bugarski odnosi u kontekstu Makedonskog pitanja (1944.-1948.)*. Od 2013. do 2014. bio je na stručnom osposobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa na Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu. Akademске godine 2015./2016. upisao je Poslijediplomski studij moderne i suvremene hrvatske povijesti u europskom i svjetskom kontekstu na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na poslijediplomskom studiju bavi se temama kulturne suradnje socijalističke Jugoslavije u međunarodnom kontekstu. Suradnik je nekoliko znanstvenih i stručnih časopisa, gdje objavljuje članke, prikaze i recenzije. Sudjelovao je kao referent na više znanstvenih skupova, simpozija i okruglih stolova. Tajnik je Pripremnog odbora *Desničinih susreta* 2016. godine.

Zvonko Kovac

Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

zvonko.kovac@ffzg.hr

Međuknjiževno čitanje, nove interkulture studije

Polazeći od pretpostavke da se hrvatsko-srpski, odnosno srpsko-hrvatski odnosi ne mogu do kraja razumjeti bez poredbeno-povijesnoga čitanja kompleksnih situacija i dokumenata jugoslavenske prošlosti, kako one međunarodne tako i unutarnje, za područje istraživanja kulture i intelektualne po-

vijesti, nakon afirmacije poredbene književno-povijesne analize, nameće se osobiti tip interkulturene interpretacije koja objedinjuje interdisciplinarnost u srodnim strukama s naročitom (modernom i postmodernom) umjetničkom, jezičnom, duhovnom i prostornom interkulturalnosti. U istraživanju će se razložiti koncepti multikulturalnosti i interkulturalnosti, u međuzavisnosti od idejno-političke organizacije društva (konkretno Beograda, s obzirom na centralističko i federativno uređenje zemlje), a međuknjiževno čitanje, odnosno nove interkulturene studije, afirmirati na primjerima ranijih iskustava, kao i na pokušaju otvaranja novih međukulturnih rasprava (npr. Beograd i kompozitor Slavenski, u svjetlu problematiziranja odnosa Beograda i Vladana Desnice).

Zvonko Kovač (Donja Dubrava, 1951.) u znanosti o književnosti javio se krajem sedamdesetih godina prošloga stoljeća kada se uz pjesništvo i književnu kritiku bavio analizom književne esejistike, seminarskom interpretacijom i pitanjima poredbenoga proučavanja hrvatske i srpske književnosti. Dio magistarskoga rada, posvećen esejima Rastka Petrovića i Tina Ujevića, kao i izbor ranih književno-znanstvenih radova, objavio je kasnije u knjizi *Interpretacijski kontekst*, a izbore kritika o suvremenom pjesništvu iz toga doba te dio recenzija i kritika o suvremenim piscima iz osamdesetih godina objavio je u knjigama *Raznoliko pjesništvo* i *Kritika knjigoslovlja i druge kritike*. Slično kao i njegova književna kritika, književno-znanstveni radovi Zvonka Kovača obilježeni su povjerenjem u teoriju književnosti, književno-povijesnu metodičnost i analitičku sustavnost, a najznačajniji su njegovi znanstveni radovi objavljeni u knjigama: *Poetika Miloša Crnjanskog* (riječko i beogradsko izdanje), *Međuknjiževna tumačenja*, *Poredbena i/ili interkulturalna povijest književnosti*, *Međuknjiževne rasprave*, *Domovinski eseji*, *Nove interkulturene studije* (u tisku). Prof. dr. sc. Zvonko Kovač, pored redovite nastave i povremenih gostovanja na drugim studijima, stalni je nositelj i izvoditelj kolegija na Doktorskom studiju književnosti, izvedbenih umjetnosti, filma i kulture matičnoga fakulteta, pa je sveukupno bio mentor za šesnaest južnoslavističkih završenih magistarskih i doktorskih radova, dok su dva doktorska rada još u izradi.

Olga Krasić Marjanović

Biblioteka grada Beograda

marjanovic.olga@gmail.com

Rad na pripremi izložbe *Vladan Desnica (1905–1967)* priredene u Biblioteci grada Beograda povodom obeležavanja 100-godišnjice rođenja Vladana Desnice septembra 2005. godine

Na izložbi su predstavljeni život i rad Vladana Desnice. Na 25 plakata izrađenih u digitalnoj štampi posredstvom dokumenata, rukopisne i novinske građe, daktilektostova, pisama i foto dokumentacije predstavljeni su porodični koreni, detinjstvo, mladost i školovanje pisca, kao i važniji momenti iz porodičnog života. Na plakatima koji prate delatnost autora prikazana su izdanja njegovih najvažnijih dela: romani *Zimsko ljetovanje* i *Proleća Ivana Galeba*, zbirke novela *Olupine na suncu* i *Proljeće u Badrovcu*, zatim scenario za film *Koncert*, zbirka pesama *Slijepac na žalu*, drama *Ljestve Jakovljeve*, kao i esej o Njegošu i libreto za operu *Adelova pjesma*. Na nekoliko plakata prezentovani su delovi iz intervjua koji govore o stvaralaštvu pisca, kao i prevodi na poljski, češki i nemački jezik. Građa je prikupljena zahvaljujući ljubaznosti porodice Desnica iz Zagreba, fundusa Dvora Jankovića, Muzeja pozorišne umetnosti iz Beograda i novinske dokumentacije Radio Beograda. Cilj izlaganja je je autokritičko sagledavanje izložbene postavke i samog rada na pripremi izložbe.

Olga Krasić-Marjanović (Novi Sad, 1953) diplomirala je na Filološkom fakultetu u Beogradu na grupi za Opštu književnost sa teorijom književnosti. Radi kao bibliotekar savetnik za delatnost u Biblioteci grada Beograda. Dobitnik je nagrade „Marija Ilić Agapova“ za najboljeg bibliotekara 2007. godine. Autor je dve knjige (*Bibliografija Katarine Ambrozić* i *Srpski pisci u Velikom ratu*), više priloga u serijskim publikacijama i preko 20 monografskih izložbi: Slobodan Selenić, Simo Matavulj, Jovan Jovanović Zmaj, 50 godina NIN-ove nagrade, Danilo Kiš, Vladan Desnica, Juni 68, Borislav Pekić, Slobodan Jovanović, Dragoljub Jovanović, Desanka Maksimović, Savremena srpska proza, Srpska književnost i Veliki rat, Isidora Sekulić, Duško Radović, Branko Ćopić, U sobi sopstvenih portreta.

Zvonko Maković

Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu;
u mirovini

zvonkomakovic@gmail.com / zmakovic@ffzg.hr

Ignjat Job: umjetnik međuprostora

Slikar Ignjat Job jedna je od najintrigantnijih umjetničkih osobnosti međuratnoga razdoblja. Pripada skupini umjetnika koja se formirala prvih desetljeća 20. stoljeća i koja je u svojim formativnim godinama mijenjala mjesta i sredine obogaćujući i vlastiti opus, ali i umjetnost i kulturu sredina u kojima su ti umjetnici djelovali. U toj skupini, kojoj pripadaju Meštrović, Nadežda Petrović i Rikard Jakopič, zatim Vladimir Becić, Sava Šumanović, Petar Dobrović, Stojan Aralica, Ivan Tabaković, pa sve do Zorana Mušića, Gabrijela Stupice i brojnih drugih, Jobovo je mjesto posebno važno. Rodni je Dubrovnik napustio rano, ali Mediteran je zadržao kao trajno obilježje svoje umjetnosti, čak i onda kada sredinom '20-ih boravi u selu Kulina, u pustoši na brdima Ovčar Kablara. Povratkom u Dalmaciju (1927.) razvit će do kraja svoj individualni govor i tijekom narednih osam godina intenzivnoga rada stvoriti osobni izraz dubokih ekspresivnih kvaliteta. Intezivan slikarski rad, bolest i oskudica, česta mijenjanja boravaka pojačavali su dimenziju tragičnoga u njegovu djelu. Uza sve to, Ignjat Job je cijelo vrijeme kontinuirano izlagao na svim važnim izložbama i o njegovu su radu pisali najvažniji kritičari njegova vremena, od Zagreba do Beograda, od Splita do Dubrovnika. Prijateljstva koja je gajio u svim ovim sredinama, a tragovi kojih su ostali za-bilježeni u sačuvanoj arhivskoj građi, osobito pismima, nedvojbeno su važne referencije kroz koje se može cjelovitije razumjeti kako samoga umjetnika, tako i duh vremena u kojemu je živio. Iz sačuvane korespondencije zanimljivo je, i ne samo za ovu prigodu, istaknuti i pisma koja su izmjenjivali Job i Vladan Desnica. Cilj izlaganja je rasvijetliti ulogu i značenje Ignjata Joba, ne toliko kao umjetnika, nego kao posrednika koji je svojim djelom i životom povezivao različite sredine i ostao u njima trajno upisan.

Zvonko Maković (Osijek, 1947.) diplomirao je povijest umjetnosti i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje je magistrirao i doktorirao, a 1975. izabran za asistenta na Katedri za dizajn i vizualne komunikacije

Odsjeka za povijest umjetnosti. Od tada do odlaska u mirovinu u svojstvu redovitog profesora (1. listopada 2012.) predavao kolegije iz moderne i suvremene umjetnosti, te vizualnih komunikacija. Bio voditelj Katedre za modernu umjetnosti i vizualne komunikacije Odsjeka za povijest umjetnosti i voditelj znanstvenih projekata *Hrvatska umjetnost XIX. i XX. stoljeća u europskom kontekstu* (2002.-2006.) i *Hrvatska umjetnost od klasicizma do postmoderne* (2007.- 2011.). Objavio brojne knjige, među ostalima *Tabula rasa. Primarno i analitičko u hrvatskoj umjetnosti* (2014.), *Lica: alternativna povijest moderne umjetnosti* (2007.), monografije *Julije Knifer* (2002.), *Vilko Gecan* (1997.), *Ignjat Job* (1997.), *Ljubo Ivančić: slikarstvo i crtež* (1996.) i dr., te organizirao mnoge tematske i retrospektivne izložbe za koje je uredio popratne kataloge s opsežnim predgovorima, tako *Kolekcija Pavla Beljanskog. Biseri moderne* (s J. Jovanov, 2015.), *Miroslav Kraljević i sledbenici* (2015.), *Strast i bunt - Ekspresionizam u Hrvatskoj* (2011.), *Sto vrhunskih djela hrvatske umjetnosti iz Narodnog muzeja u Beogradu* (s Lj. Miljković, 2008.) i dr. Bio izbornik na 49. venecijanskom bijenalu (2001.) i u nacionalnom paviljonu priredio izložbu Julija Knifera.

Jelena Marićević

Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu
mitojelija@gmail.com

Desničina proleća Dositeja Obradovića

U vreme zenita srpske esejistike (Stanislav Vinaver, Rastko Petrović, Isidora Sekulić, Momčilo Nastasijević...), kada Andrić i Crnjanski promišljaju o savremenici i stranim piscima različitih epoha, ali i o Njegošu, Vladan Desnica piše obiman esej o Dositeju („Jedan pogled na ličnost Dositejevu“ 1934. godine), poredeći ga, između ostalog, upravo sa Njegošem. Tragajući za ličnošću srpskog prosvetitelja, Desnica je bio na tragu jednom, vinaverovski govoreći, lelujavom liku, ali ne sa freske, već iz poezije. Gotovo svi književnici o kojima je Desnica pisao ili su bili pesnici ili je on u njima otkrivao pesnički senzibilitet. Članak „Pramaleće jedne poezije“ dodatno bi produbio izneseno zapažanje. Stoga bi esej o Dositeju mogao da bude prilika da se komparativno osmotri i nadahnuti tekst Todora Manojlovića „Romantično proleće Dositeja Obradovića“ (1961), osobito ako imamo u vidu značaj

semantike *proleća* za stvaralaštvo Vladana Desnice. U konačnici, možda bi valjalo odgovoriti na pitanje zašto bi baš ličnost Dositejeva bila važna za Desnicu kao umetnika istančanog senzibiliteta, te da li je ovim esejem zapravo ostvaren pokušaj da se Dositej zamisli kao lik misterioznog mladića sa Đordoneove poznate *Tempest*-e, baš one slike koja u istoriji umetnosti važi za sliku čiji slikarski pandan nije bila priča, već čista poezija.

Jelena Marićević (Kladovo, 1988.), doktorand na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, a interesuje se za barok, te srpsku književnost 20. veka. Radila je kao lektor srpskog jezika na Jagelonskom univerzitetu u Krakovu (Poljskoj) i kao saradnik u nastavi na Odseku za srpsku književnost i jezik Filozofskog fakulteta u Novom Sadu gde je sada asistent. Piše i objavljuje u periodici studije, eseje, kritiku, poeziju i prozu. Dobitnik je nagrade *Borivoje Marinković* za 2014. godinu. Bila je u uredništvu studentskog časopisa za književnost i umetnost – *Medutim* (2011-2015). Objavljena knjiga: *Legitimacija za signalizam: pulsiranje signalizma* (Beograd 2016).

Dušan Marinković

Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu
dmarinko@ffzg.hr

Aporije interkulture južne slavistike

U radu *Aporije interkulture južne slavistike* nastojat ću sagledati spoznajnu nelagodu koja se generira iz teorijskog obrasca interkulturalnosti apliciranu na onu jug/žn/oslavističku građu koja ima svoju specifičnu dijakroniju, od plana regionalnosti do konstrukcija monolitnih modela kulturnih identiteta. Posebno će me zanimati problem: kako interpretirati pojave kulturnih tradicija na istom prostoru koje su toliko slične da ih je teško atribuirati, osim s pozicija nekog pretpostavljenog definitivnog kraja pri čemu korišteni metajezični repertoar utvrđuje te razlike više nego što to analizirana građa omogućava.

Dušan Marinković (Novo Mesto, 1949.) diplomirao je filozofiju i jugoslavenske jezike i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Magistrirao radom *Rani Ivo Andrić* (1979.) i doktorirao tezom *Poetika proze Borisa Stankovića* (1989.) na istom fakultetu. Asistent na Katedri za srpsku književnost od 1975., docent od 1990., izvanredni profesor od 2001. te redovni profesor od 2007. Od 1995. godine predstojnik Katedre za srpsku i crnogorsku književnost. Organizirao studij srpskog jezika, književnosti i kulture u Odsjeku za južnoslavenske jezike i književnosti u Zagrebu. Najviše se bavi izučavanjem autorskih opusa i fenomena srpske književnosti 19. i 20. vijeka, posebno srpskim romanom 20. vijeka, a u posljednjim godinama i književnošću Srba u Hrvatskoj. Kao gostujući profesor predavao u brojnim europskim slavističkim centrima i učestvovao na brojnim međunarodnim skupovima i simpozijima. Član NIN-ova žirija za roman godine 2002.–2005. Djela: *Rano djelo Ive Andrića* (Zagreb, 1984.); *Gorski vijenac. Petar II Petrović Njegoš* (1990.; neobjavljeno); *Iz tijesna vremena* (Zagreb, 2001.); *Hotimično iskustvo. Diskurzivna proza Vladana Desnice* (2 sv., Zagreb 2005. i 2006.); *Poetika Stankovićeve proze* (Beograd 2010.) Pisao o I. Andriću, B. Stankoviću, M. Selimoviću, B. Pekiću, D. Kišu, M. Bulatoviću, P.P. Njegošu, V. St. Karadžiću, V. Jagiću, M. Laliću, M. Crnjanskom, M. Kovaču, V. Desnici, S. Kovaču, M. Bulatoviću, D. Kekanoviću, V. Tasiću, V. Matijeviću, P. Palavestri, F. Grčeviću, S. Koraću, N. Fabriju itd.

Nikola Marinković

Profesor srpskog jezika i književnosti, Čačak

nikola.urdov.marinkov@gmail.com / marinkovic.nikola@mail.ru

Lirsko pripovedanje Vladana Desnice u kontekstu srpske književnosti 20. veka

U radu ćemo analizirati specifičnosti lirskog diskursa proze Vladana Desnice i sameriti ga sa srodnim pripovednim prosedeima u srpskoj književnosti dvadesetog veka. Nastojaćemo da utvrdimo narativne osobenosti lirskog diskursa u Desničinom delu, polazeći od referentnih delova *Proljeća Ivana Galeba* i proširujući zatim analizu na ostatak Desničinog pripovednog opusa. Dobijeni rezultati biće upoređeni i kontekstualizovani unutar mogućeg dijahronijskog niza pripovedača u srpskoj književnosti koji se mogu dovesti

u poetičku vezu sa Desnicom: od Veljka Milićevića, kao prvog autentičnog pisca lirske proze (roman *Bespuće*), preko proznog ciklusa formiranog oko lika Tome Galusa u prozi Ive Andrića, porodičnog ciklusa Danila Kiša, do lirskih narativa u delima Dragana Velikića. Desničin prozni lirizam dominantno odlikuje naporednost izražajne otežalosti i esejizacije pripovedanja, koju možemo pronaći i u prozama Danila Kiša. Istovremeno, deskriptivne strategije unutar Desničine proze mogu se uporediti s Andrićevim narativnim rešenjima u naznačenom delu njegovog opusa, dok proza Dragana Velikića nasleđuje konfigurisanje melanholičnog sopstva i ambijenta karakterističnog i za magistralna dela Vladana Desnice. Pretpostavljeno kontekstualno sagledavanje otvara put ka mapiranju književnoistorijskog kontinuiteta, unutar kojeg jedno od centralnih poetičkih mesta zauzima upravo Desnica. U širem smislu, pomenutom nizu pripadaju i rane proze Miloša Crnjanskog, delovi opusa Branimira Šćepanovića i Milovana Danojlića, čemu ćemo, takođe, posvetiti pažnju.

Nikola Marinković (Čačak, 1988) piše književnu kritiku i esejistiku za nedeljnik *Pečat*, domaću i stranu periodiku. Na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu završio studije srpske književnosti i jezika sa opštom književnošću i master studije na smeru Srpska književnost. Na istoj instituciji trenutno je doktorand na modulu Srpska književnost. Za vreme master studija bio je stipendista fonda „Dositeja“. Učestvovao na više naučnih skupova o srpskim pripovedačima i pesnicima 20. veka na projektima Instituta za književnost i umetnost. Povremeno se bavi likovnom i filmskom kritikom.

Stjepan Matković

Hrvatski institut za povijest, Zagreb
matkovic@isp.hr

Pristupi južnoslavenskom pitanju dr. Ante Trumbića i Beograd

Na temelju istraživanja Trumbićevih političkih bilješki, koje su pohranjene u njegovoj zagrebačkoj ostavštini, izlagač razmatra okolnosti i motive mijena u njegovim pogledima o južnoslavenskom pitanju. Neupitna je Trumbićeva

orijentiranost prema raskidu s Austro-Ugarskom i integraciji s Kraljevinama Srbijom i Crnom Gorom uoči (splitski ambijent) Prvoga svjetskog rata i za vrijeme njegova odvijanja (emigracija). Štoviše, može ga se smatrati jednim od idejnih utemeljitelja prve jugoslavenske države. S njegovim odlaskom iz državnog aparata s položaja ministra vanjskih poslova uvjetovanim dobrim dijelom diplomatskim načinom rješavanja jadranskog pitanja, a napose s preseljenjem u zagrebačku sredinu započela su se mijenjati njegova viđenja o državnom uređenju, jugoslavenstvu i vladajućim strukturama. Neki od povjesničara smatrali su da je riječ o Trumbićevu povratku ideologiji pravaštva, premda je očito da se radilo o mnogo dubljim razlozima za njegovo sve izraženije nezadovoljstvo sa situacijom u Kraljevini SHS koje je kulminiralo uvođenjem šestosiječanjskog režima, od kada je započeo dovoditi u pitanje ne samo ideologiju „narodnog jedinstva“, nego i prirodu odnosa prema Beogradu. U svakom slučaju, izlagač smatra da je riječ o kontroverznoj temi koja zaslužuje svoju reinterpetaciju i nove komentare.

Stjepan Matković (Zagreb, 1966.), doktor povijesnih znanosti (doktorirao 1999. tezom „Čista stranka prava 1895.-1903.“ na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu) u zvanju znanstvenog savjetnika. Od 1992. zaposlen u Institutu za suvremenu povijest (danas: Hrvatski institut za povijest), u kojem je od 2007. do 2010. ravnatelj. Od 2001. do 2007. urednik *Časopisa za suvremenu povijest*. Autor je monografija *Čista stranka prava 1895.-1903.* (Zagreb 2001.), *Izabrani pravaški portreti* (Zagreb 2011.), *Iz korespondencije Josipa Franka s Bečom: 1907.-1910.* (Zagreb-Split 2014.). U razdoblju 2000.-2004. tajnik Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti. Član je uredništva *Društvenih istraživanja*, *Pilar. Časopis za društvene i humanističke studije i Istorijskih zapisa* (Podgorica). Suautor sveučilišnog priručnika *Programatski dokumenti hrvatskih političkih stranaka i skupina 1842.-1914.* (Zagreb 2006.) i udžbenika za treći razred gimnazije *Povijest 3* (Zagreb 2000.). Suraduje u *Hrvatskom biografskom leksikonu* Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, u kojemu je od 2005. i član uredništva. Od 2007. do 2012. voditelj projekta „Politički život u hrvatskom društvu od 1840-ih do 1940-ih godina“. Jedan je od voditelja dvaju bilateralnih projekata u suradnji sa Znanstveno-raziskovalnim centrom Slovenske akademije znanosti i umjetnosti iz Ljubljane i Institutom za suvremenu istoriju iz Beograda koji se bave istraživanjem obostranih parlamentarnih iskustava.

Jelena Milinković

Osnovna škola „Majka Jugovića“, Beograd
jelmilinkovic@gmail.com

Jugoslovenski feminizmi: ProFemina

Osnovana 1994. godine kao antiratni, antinacionalistički i feministički projekat *ProFemina: časopis za žensku književnost i kulturu*, svojim rubrikama donosi tekstove autorki i autora sa celokupnog postjugoslovenskog prostora. Zbog toga je kroz načelnu – ali ne uvek intencionalnu – politiku/poetiku jugoslovenstva, koja je čitljiva iz tekstova ovog časopisa, kao i iz njegovog saradničkog kruga, moguće pratiti i odnose srpske i hrvatske kulture i književnosti krajem XX i početkom XXI veka. Ovi odnosi, doslusi i ogledanja, premreženi su feminističkom programskom politikom časopisa i negovanjem tzv. radikalnih pesničkih praksi, što bi bili opšti zajednički imenitelji većine štampanih tekstova u ovom časopisu. Posebno je za razmatranje hijatusa između jugoslovenstva (a time i srpsko-hrvatskih odnosa) i feminizma, kao natkriljujućih poetološko-političkih modela, značajan specijalni broj objavljen 2011. godine (leto-jesen 2011). Taj broj su, kao gostujući urednici, priredili Jelena Petrović i Damir Arsenijević, naslovivši ga *Jugoslovenski feminizmi*. U ovom broju urednici i saradnici pokušavaju iz različitih uglova da osvetle odnos feminiz(a) ma i (post)jugoslovenstva, te da pokažu njihove uslovljenosti, ali i sličnosti, najviše u vidu emancipatorskog diskursa i kroz artikulaciju ideja levog političkog spektra, te da ukažu na nužnu povezanost tih koncepata i paradigmi. Cilj izlaganja je da se predstavi specijalni broj *ProFemine, Jugoslovenski feminizmi*, te da se pokaže u kojoj meri je nužno pomenuto prožimanje upravo u polju periodike. Ukrštanjem feminističke teorije, studija roda i studija periodike na primeru ovog broja nastojaće se ukazati kako se ideologija ili „ideologija“ (post)jugoslovenstva konstruiše kao nov prostor, ali i nova metodološka naučna paradigma artikulacije ideja o ženskoj kulturi i književnosti.

Jelena Milinković (Beograd, 1981) diplomirala je i odbranila master rad na na grupi srpska književnost i jezik sa opštom književnošću na Filološkom fakultetu u Beogradu. Na istom fakultetu doktorirala je sa temom „Ženska književnost u časopisu *Misao* (1919–1937)“. Bavi se proučavanjem srpske književnosti koju su pisale žene, kao i karakteristikama i položajem ženske književnosti u periodici

prve polovine XX veka. Bila je članica međunarodnog COST projekta IS0901 2009–2013 *Women Writers in History* <http://www.costwwih.net/> . Učestvuje u radu projekta *Knjiženstvo – teorija i istorija ženske književnosti na srpskom jeziku do 1915. godine*. Koordinatorica je rada na bazi podataka *Knjiženstvo* (<http://knjiženstvo.etf.bg.ac.rs/sr>) u okviru ovog projekta. Kooautorka je knjige *Dvadeset žena koje su obeležile 20. vek u Srbiji 1 i 2* (2013), jedna je od urednica zbornika radova o Milici Janković *Nova realnost iz sopstvene sobe* (2015). Učestvuje na domaćim i međunarodnim naučnim skupovima, objavljuje naučne radove u zbornicima i naučnim časopisima, kao i prikaze u domaćoj periodici.

Marina Protrka Štimec

Odsjek za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
mprotrka@ffzg.hr

Izvan, iznad, s one strane, između. Predodžbe Drugog i perspektiva zajednice u Desničinom *Zimskom ljetovanju*

Zimsko ljetovanje Vladana Desnice čitano je i kao roman „sukoba mentaliteta“ i kao ogledan primjer autorovog verizma (K. Nemec). U novijim tumačenjima (npr. D. Dukić, M. Sindičić Sabljlo) istaknut je imagotipski potencijal teksta koji je, jasnim autorskim zahvatom, kako je upozorio Dukić, nadiden u korist općenitijih koncepata: prije svega filozofskih i svjetonazorskih. Modernistička Desničina antropologija (V. Biti) može se u ovom tekstu prepoznati u potrebi razgradnje kolektivnih identiteta, ali i u kompleksnoj narativnoj gradnji romana u kojem se izmjenjuju nepodudarni fokalizatori. Pri tome se njihova razdvojena i udaljena gledišta ne iskupljuju kroz istaknutu narativnu instancu koja bi donijela adekvatan pravorijek ili ponudila jasniju perspektivu u razumijevanju. Ovakav uzmak središnje pripovjedne instance mogao bi se, analogno postupku prepoznatom u *Proljećima Ivana Galeba* (Z. Božić Blanuša), tumačiti kao razotkrivanje mehanizama tvorbe subjektivnosti i njezina pozicioniranja u zajednici koja se realizira „između“, „u odvojenosti i heterogenosti površina koje se dodiruju“ (J. L. Nancy) ili s one strane civilizacijskih i kulturnih dosega, u heterotopiji jednog zamišljenog morlačkog sela.

Marina Protrka Štimec (Split, 1975.) docentica je na Katedri za noviju hrvatsku književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Na istom je fakultetu 1998. godine diplomirala kroatistiku i filozofiju, 2002. magistrirala s temom *Novela u hrvatskoj književnoj periodici 1830-1881.*, a 2008. doktorirala s radom *Oblikovanje kanona u hrvatskoj književnoj periodici 19. stoljeća*. Znanstvenim, stručnim i nastavničkim radom vezana uz teme kanona, autorstva, pamćenja, identiteta, medija, povijesti i teorije nacionalne i dječje književnosti. Samostalnim izlaganjima sudjelovala na brojnim domaćim i inozemnim međunarodnim znanstvenim skupovima. Objavila znanstvenu monografiju *Stvaranje književne nacije. Oblikovanje kanona u hrvatskoj književnoj periodici 19. st.* (2008.) i niz znanstvenih i stručnih članaka, prikaza i recenzija. Uredila zbornik *Veliki Vidar. Stoljeće Grigora Viteza* (2013, s D. Zalar i D. Zima), priredila kritičko izdanje *Članaka Ivane Brlić Mažuranić* (2013). Suradivala je na projektu Hrvatske književne bibliografije voditelja prof. dr. Vinka Brešića (1998-2008), te *Leksikona hrvatskih pisaca* (2000), *Leksikona hrvatske književnosti: Djela* (2002), *Hrvatske književne enciklopedije* (2010-2012) i *Leksikonu Antuna Gustava Matoša* (2015).

Sanja Roić

Odsjek za talijanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
sroic@ffzg.hr

Talijanski kodeks očevog pisma Vladanu Desnici

Dokument pronađen u arhivu obitelji Desnica, kojim ću se poslužiti zahvaljujući ljubaznosti profesora Drage Roksandića, jest pismo u stihovima što ga je pravnik i publicist dr. Uroš Desnica u svojoj 57. godini napisao svom sinu Vladanu, tada dvadesetšestogodišnjaku, i poslao poštom iz Splita u Zagreb 21.12.1931. Osim verifikatorske specifičnosti, poseban status dokumentu pridaje i činjenica što je napisan na standardnom talijanskom jeziku visokog stilskeg registra. Tematski je zaokupljen suočavanjem s neumitnim starenjem i prolaznošću ljudskog života. U članku namjeravam analizirati sve aspekte ovog jedinstvenog dokumenta u kontekstu iznimne važnosti talijanske kulture za intelektualno djelovanje i spisateljski opus Vladana Desnice.

Sanja Roić (Pula, 1953.) maturirala je u Švicarskoj (Liceo cantonale), u Luganu. Diplomirala je talijanistiku i germanistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i magistrirala i doktorirala (mentor prof. emeritus Mate Zorić). Od 2005. je redovna profesorica u trajnom zvanju na istom Sveučilištu i predstojnica Katedre za talijansku književnost. Predavala je na Sveučilištima u Rimu, Torinu, Trstu, Chietiju-Pescari, Napulju, Bariju, Cataniji, Berlinu, Varšavi, Ljubljani, Zadru i na Univerzitetu Crne Gore. Predavala i istraživala na Freie Universität u Berlinu 1991./92. i 1995. kao stipendistica zaklade Alexander von Humboldt iz Bonna. Usavršavala se i istraživala na više talijanskih i europskih sveučilišnih i znanstvenih institucija. Sudjelovala je s referatima na kongresima u Hrvatskoj, europskim zemljama, SAD i Indiji. Objavila je više autorskih i uredničkih knjiga te stotinjak znanstvenih radova u domaćim i stranim publikacijama iz talijanske kulture (od 16. do 21. stoljeća) i komparatistike. Bila je voditeljica znanstvenog projekta „Hrvatsko-talijanski kulturni odnosi“ (2002. – 2014.) a od 2011. vodi međunarodni projekt „Viaggio adriatico“. Talijanski kulturni institut u Zagrebu dodijelio joj je 1999. godine godišnju nagradu za talijanistiku, a Predsjednik Talijanske Republike odlikovao ju je 2007. odličjem *Stella della solidarietà*, reda *commendatore* za zasluge u promicanju talijanske kulture. Dobitnica je talijanske nagrade Flaiano za strane talijaniste 2014. godine.

Drago Roksandić

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
drago.roksandic@ffzg.hr

Vladan Desnica i *Istorija kotarskih uskoka* Boška Desnice

Desničina shvaćanja povijesti i historiografije pretežno su s pravom istraživanja unutar horizonta njegovih estetičkih nazora i nadasve njegova književnog stvaralaštva. Međutim, sačuvana prepiska sa stricem Boškom iz 1920-ih i 1930-ih godina – koju najvećim dijelom čine Boškova pisma Vladanu – indirektno otkriva pišćeve genuino historiografske interese, historiografsku kulturu mišljenja pa i historiografske kompetencije. Nigdje to toliko ne dolazi do izražaja koliko u prepisci iz kasnih 1930-ih godina. Tada je Boško Desnica, pored ostalog, finalizirao svoja dvadesetogodišnja istraživanja arhivskih vrela za povijest ravnokotarskih uskoka od sredine 17. do sredine 18.

stoljeća, htijući ih objaviti u izdanju Srpske kraljevske akademije u Beogradu. Pritom je Vladan bio najpažljiviji čitatelj rukopisa zbirke, ali i erudicijski kvalificirani kritičar te, prema prepisci, koautor dijela Predgovora zbirke. U to se može uvjeriti bilo koji upućeniji poznavatelj jezika i stila i Boška i Vladana, analizirajući kompozitne karakteristike Predgovora. Međutim, tek intertekstualno propitivanje Vladanovih radova objavljenih u *Magazinu Sjeverne Dalmacije*, polemika u vezi sa *Zimskim ljetovanjem* i esejističkih varijacija iz 1950-ih i 1960-ih godina omogućuje rekonstrukciju Vladanovih intervencija i formulacija u Predgovoru *Istorije kotarskih uskoka*, koja je inače objavljena posthumno u izdanju Srpske akademije nauka 1950. i 1951. godine (sv. 1: 1646.–1684. i sv. 2: 1684.–1749.). Time bi se mogla pojaviti potreba za redefiniranjem Vladanovih shvaćanja povijesti i historiografije. Drugo, budući da je Boško umro 1945. godine, otvara se pitanje kakav je eventualno bio Vladanov udio u daljnjim pregovorima s Akademijom, koji su zaključeni prihvatanjem rukopisa na VI. skupu Odeljenja društvenih nauka SAN od 24. IX. 1948. te objavljivanjem 1950. i 1951. godine. Prema oralnoj tradiciji sačuvanoj među Vladanovim potomcima, Vladan je u vrijeme dok je bio čelni čovjek Pravne službe Ministarstva financija Narodne Republike Hrvatske poduzeo sve što je mogao da osigura potrebne podrške da bi *Istorija kotarskih uskoka* bila tiskana. Upitno je u kakvu je stanju bio rukopis kada ga je Boško Desnica poslao Akademiji uoči Rata i koliko je eventualno trebalo intervenirati nakon Rata da bi bio objavljen i tko je sve u finalnoj redakтури i kako sudjelovao. *Istorija kotarskih uskoka* je još uvijek jedna od najvažnijih zbirki objavljenih izvora za povijest „Morlačke Dalmacije“ u drugoj polovici 17. i prvoj polovici 18. stoljeća pa spomenuta pitanja imaju daljnje višestruke implikacije.

Drago Roksandić (Petrinja, 1948.) redovni je profesor u trajnom zvanju na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, predstojnik Katedre za povijest Srednje i Jugoistočne Europe, voditelj Ranonovovjekovnog modula Diplomskog studija i nositelj poslijediplomskog doktorskog kolegija „Teorije i metode u modernoj i suvremenoj historijskoj znanosti“. Voditelj je projekta „Triplex Confinium“ (od 1996.) i fakultetskog Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije (od 2014.), Programa „Desnićini susreti“ (od 2005.) te projekta Europske unije „Jankovic Castle“ (2011. – 2014.). Član je projekta „Phantomgrenzen“ na Sveučilištu Humboldt. Vidi: H. Petrić, „Živjeti *Triplex Confinium*

(u povodu 60. godišnjice rođenja prof. dr. sc. Drage Roksandića), *Ekonomika i ekohistorija*, vol. 4, br. 4, 2008., 151–231 i <http://kula-jankovica.unizg.hr>. Novija izdanja: *U NIN-u i Danasu*, Zagreb 2011.; Lujo Matutinović, *Ogled o Ilirskim provincijama i Crnoj Gori* (prijevod Jagoda Milinković), (D. Roksandić: izbor; predgovor „Kako čitati Luju Matutinovića“ /7–79/; provjera prijepisa izvornika i provjera prijevoda /u suradnji s Gabrielom Vidan/), Zagreb 2009.; Daniel Baric, Jacques Le Rider, Drago Roksandić (ur.), *Mémoire et histoire en Europe centrale et orientale*, Rennes 2010. Nositelj je dva francuska odličja: časnik reda akademske palme (*Officier dans l'Ordre des Palmes Académiques*, 2004.) i časnik nacionalnog reda za zasluge (*Officier dans l'Ordre National du Mérite*, 2014.).

Žarka Svirčev

Ekonomsko-trgovačka škola, Bečej
zarkasv@gmail.com

Feminizam kao stvaralačka fronta srpskih i hrvatskih avangardistkinja

Formativno iskustvo spisateljica koje nastupaju na jugoslovenskoj književnoj sceni na koncu Prvog svetskog rata i ranih dvadesetih godina bio je feminizam. Spisateljice su svoj feministički angažman artikulisale na različite načine, bilo esejistički, odnosno kroz svoje književno delo, bilo kroz neposrednu aktivističku praksu koja se intenzivirala u novoosnovanoj Kraljevini SHS (saradnja u časopisima, organizacijama, na kongresima itd.), opredeljujući se za njega kao konstitutivni činilac svog kulturnog i intelektualnog identiteta. Feminizam se u ovom radu postavlja i kao poetičko ishodište stvaralaštva spisateljica u čijem se delu mapiraju avangardne tendencije, dakle, kao činilac od prvorazrednog značaja za njihov stvaralački identitet. Najpre, ispitaće se poetičke implikacije literarizacije feminističkih ideja na tematsko-motivskom i formalno-jezičkom planu izabranih tekstova. Autorke čije je delo u središtu istraživačke pažnje su Jela Spiridonović Savić, Adela Milčinović, Milica Kostić Selem i Mara Ivančan. Jedan od ciljeva analize je da se pokaže da je feminizam formativan za avangardnu *priču o ženskom* na srodan način na koji je rat formativno iskustvo za avangardnu *priču o*

muškom. To ujedno otvara drugi pravac istraživanja, rekonstruisanje ženske saradničke mreže u kontekstu avangardne književnosti, odnosno upućivanje na kolektivne akcije i izdvajanje tekstova obeleženih programskim nabojem. Predložak ovom toku istraživanja je feministička štampa, zagrebački časopis *Jugoslavenska žena* (1917-1920) i beogradski časopis *Ženski pokret* (period 1920-1924). Istraživanje je zamišljeno i kao prilog problematizaciji dominantnog narativa hrvatsko-srpske historiografije o avangardnoj književnosti i kao upućivanje na neophodnost uvažavanja jugoslovenskog konteksta u izučavanju istorijskih avangardi, posebno avangardnog ženskog autorstva, budući da taj kontekst u „blizanačkim kulturama“ ima isti, eufemistički kazano, marginalizovan status.

Žarka Svirčev (Senta, 1983) diplomirala je na Odseku za srpsku književnost i jezik na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, gde je i odbranila master rad „Telo, starost, identitet u romanu *Baba Jaga je snijela jaje* D. Ugrešić“. Doktorske studije je završila na Filološkom fakultetu u Beogradu, doktorirajući sa tezom „Vinaverov doprinos komparatistici“. Bila je saradnica na projektu Matice srpske *Leksikon pisaca Jugoslavije* (u timu za slovenačku književnost). Bavi se istraživanjem srpske/jugoslovenske književnosti 20. veka, privilegujući ginokritički pristup i feminističku teorijsku bazu, kao i različitih aspekata stvaralaštva Stanislava Vinavera. Književnu kritiku i ogledе objavljuje u domaćoj i inostranoj periodici i tematskim zbornicima. Objavila je knjigu *Ah, taj identitet! Dekonstrukcija rodniх stereotipa u stvaralaštvu Dubravke Ugrešić* (2010).

Gojko Tešić

Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu
avangmt@gmail.com

Da li „naše“ može biti „njihovo“ i/ili da li „njihovo“ može biti „naše“?

Jedno od najspornijih pitanja književne istorije jeste pitanje tzv. dvojne ili trojne pripadnosti. Pripadnost jednog pisca određenom nacionalnom književnom korpusu najčešće je definisana na osnovu njegovog nacionalnog opredeljenja i jezika, ili, pak, na osnovu izjave o književnoj pripadnosti. Ima

slučajeva koji te parametre dovode u pitanje, osporavajući ih. Ideja ovog istraživanja je da otvori „sporna“ pitanja i da ukaže na ono što je u tzv. interkulturalnim relacijama još uvek slučaj – da književnog istoričara ne zanimaju činjenice. Ipak, moderni književni istoričar mora početi od elementarnih činjenica koje upućuju u tzv. prostor interkulturalnih prožimanja, odnosno delovanja pisaca u različitim kontekstima i sredinama, a koji po „vladajućim“ parametrima pripadaju „drugom“ nacionalnom kontekstu. Cilj izlaganja je da postavi pitanje da li je moguće zanemariti da je u vremenima Prvog svetskog rata, i kasnije, Zagreb bio važan centar srpske književnosti (Crnjanski, srpski avangardisti – zenitisti i dadaisti itd.) – u krajnjem ishodu, može li se taj segment inkorporirati u istoriju hrvatske književnosti? Paralelna teza bi bila: u kontekstu srpske književnosti pre i između dva svetska rata delovao je znatan broj hrvatskih pisaca (Matoš, Ujević, Čerina, Krklec, Miličić, Kosor itd.) – moderna književna historiografija nikako ne sme zanemariti tu činjenicu. Da li, dakle, navedeni pisci pripadaju i kontekstu srpske književnosti? Pitanje tzv. jugoslovenske književnosti i jedna i druga nacionalna nauka uporno ignoriše. Naše je uverenje da se taj problem mora rešavati u okvirima svake od nacionalnih literatura, što dovodi do ključne teze: ni nacionalna pripadnost, ni teritorija, ni jezik nisu odrednice koje isključuju rešenje da „naše“ može biti „njihovo“ i obrnuto, da „njihovo“ može biti „naše“.

Gojko Tešić (Lještansko kod Bajine Bašte, 1951) bavi se književnoistorijskim, književnokritičkim i uredničkim radom od 1972. godine, objavljujući u brojnim listovima i časopisima. Radio je u Institutu za književnost i umetnost od 1977. do 2007. godine. Bio je glavni i odgovorni urednik *Književne reči* (1980 – 1984). Od 2005. godine radi na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, gde predaje Međuratnu srpsku književnost i Avangardne, neoavangardne i eksperimentalne tendencije u srpskoj književnosti 20. veka. Kao gostujući profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu predavao je Avangardu u južnoslavenskim književnostima. Objavio je sledeće knjige (hrestomatije, zbornike, antologije, monografije, studije i rasprave): *Zli volšebnici 1 – 3. Polemike i pamfleti u srpskoj književnosti 1917 – 1943* (1983); *Književna kritika između dva rata 1 – 2* (1985); *Antologija Albatros* (1985); *Antologija srpske avangardne pripovetke 1920 – 1930* (1989); *Srpska avangarda u polemičkom kontekstu* (1990); *Utuljena baština 1* (1991); *Avangardni pisci kao kritičari* (1991); *Antologija srpskog avangardnog pesništva. Otkrovenja i preinačenja* (1993); *Avangarda. Teorija i istorija pojma 1 – 2* (1995, 2000); *Prkosi i zanos* *Stanislava Vinavera 1* (1998); *Poetika. Teorija i istorija pojma* (2000); *Avangarda*

i tradicija. Teorija i istorija (2003); *Vasionski samovar*. Antologija jugoslovenske avangarde, sv. 1: Poezija i manifesti srpske avangarde (2001) i *Otkrovenje srpske avangarde* (2007).

Iva Tešić

Institut za književnost i umetnost, Beograd
megalofroneo@gmail.com

O prijateljstvu i još ponečemu – pisma Vladana Desnice Draganu M. Jeremiću

Rad otkriva do sada nepublikovana pisma Vladana Desnice: reč je o 5 dopisnica i 2 pisma iz 1962, 1963, 1964. i 1965. godine, uz dodatak koji čine pisma Desničinog sina i ćerke, Uroša i Nataše Desnice, sačinjena 1962. i 1967. godine. Sva pisma upućena su književnom kritičaru, filozofu, esejisti, estetičaru i uredniku Draganu M. Jeremiću. Pored popratnih priređivačkih beleški, u radu se podseća i na položaj u kome se nalazio jedan od najznačajnijih književnika u okviru jugoslovenskih književnosti XX veka. Ne pristajući da se deklarise kao isključivo hrvatski, odnosno isključivo srpski pisac, Desnica je postao nedobrodošao u oba književna prostora. U sredini u kojoj je živeo, kao i u onoj čiji je deo želeo da postane (ili, kako i sam kaže u nedavno objavljenim pismima upućenim Veljku Petroviću, u koju „prirodno spada“), bio je izopšten, napadan i sputavan. Pisma koja su tema ovog rada predstavljaju svedočanstvo o prijateljstvu između dva književnika, ujedno otkrivajući i značaj figure Dragana M. Jeremića, koji je, kao blizak prijatelj i jedan od najposvećenijih tumača romaneskno-novelističkog opusa Vladana Desnice, u jednom momentu imao bitnog uticaja na recepciju Desničinog stvaralaštva u srpskom kontekstu.

Iva Tešić (Beograd, 1986.) osnovnu školu i Filološku gimnaziju pohađala u Beogradu. Na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu završila osnovne/master studije na smeru Srpska književnost i jezik sa opštom književnošću, gde je odbranila diplomski rad pod naslovom „Rat i egzistencija u *Velikom meštru svijju hulja* Miroslava Krleže i *Dnevniku o Čarnojeviću* Miloša Crnjanskog“. Trenutno je na

drugo godini doktorskih studija (modul književnost) na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu. Zaposlena je kao istraživač pripravnik u Institutu za književnost i umetnost u Beogradu, na projektu Srpska književnost u evropskom kulturnom prostoru.

Milanka Todić

Fakultet primenjenih umetnosti Univerziteta u Beogradu
milanka.todic@fpu.bg.ac.rs

Miroslav Krleža i Marko Ristić, sinestezija poetskog i vizuelnog

Miroslav Krleža je uputio sa svoje zagrebačke adrese atipično pismo Marku Ristiću u Beograd 1936. godine, u kome je angažovano komentarisao Španski građanski rat. U pismu se postupcima modernističkog kolaža konstruiše poetsko-vizuelna poruka sa namerom da se od fragmentiranih reči i slika artikuliše, u idiomu šifrovanog jezika, antifašistički stav. U ravni ideologije leve filozofski se dovode u jukstapoziciju vizuelni fragmenti koji mapiraju tragediju građanskog sukoba u Španiji. Kolažna struktura pisma temelji se na kombinovanju rukom pisanih tekstualnih poruka i isečenih novinskih ilustracija. Pismo Miroslava Krleže se čuva u Arhivu Srpske akademije nauka i umetnosti u Beogradu i prvi put je delimično reprodukovano 2006. godine u knjizi Milanke Todić, *Fotografija i propaganda 1945-1958*.

Milanka Todić (Čurug, 1952), radi kao profesor istorije umetnosti na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu. Njeno istraživačko polje se odnosi na istoriju i teoriju fotografije kao i avangardnu umetnost. Autorka je mnogih izložbi u zemlji i inostranstvu. Po pozivu je učestvovala na internacionalnim simpozijumima u Evropi, Srednjoj Americi i Aziji. Dobitnica je nagrade Lazar Trifunović 2006. godine i nagrade Pavle Vasić 2016. godine. Članica je Evropskog društva za istoriju fotografije (ESHPI), Međunarodnog udruženja kritičara umetnosti (AICA), Evropske mreže za proučavanje avangarde i moderne (EAM). Objavila je više monografskih studija i knjiga: *Istorija srpske fotografije 1839-1940*, *The History of Serbian Photography 1839-1940*, Beograd 1993.; *Fotografija i slika / Photography and Picture*, Beograd 2001.; *Nemoguće, umetnost nadrealizma / The Impossible, Surrealist Art*, Beograd 2002.; *Fotografija i propaganda 1945-1958 / Photography*

and Propaganda 1945–1958, Pančevo i Banja Luka 2005. (<https://independent.academia.edu/MilankaTodic>), prevedena na japanski jezik i objavljena u Tokiju 2009.; *Moderno dete i detinjstvo*, Beograd 2015.

Luca Vaglio

Katedra za italijanistiku Filološko-umetničkog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu
vaglio.luca@gmail.com

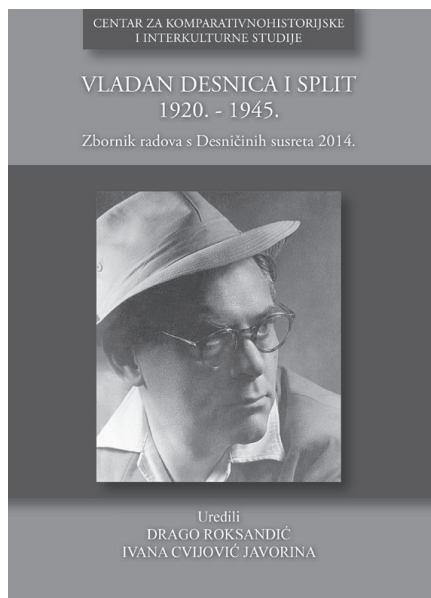
Iskustva pseudoautobiografskog romana 20. stoljeća: Italo Svevo i Vladan Desnica

Romani *La coscienza di Zeno* (*Zenova svijest*, 1923) Itala Sveva i *Proljeća Ivana Galeba* (1957; 2. dop. izd.: 1960) Vladana Desnice predstavljaju neka od najvažnijih i najpoznatijih ostvarenja pseudoautobiografskog romana 20. stoljeća u odgovarajućim književnim polisistemima. Glavne tematske, strukturne i poetičke karakteristike spomenutih djela analiziraju se u komparativnom ključu, da bi se uočile njihove sličnosti i razlike kao posebna ostvarenja pseudoautobiografskog romana. Međutim, istom analizom namjerava se prvenstveno ukazati na činjenicu 1) da je Vladan Desnica, odličan i zainteresiran poznavalac talijanske književnosti, mogao poznavati glavni Svevov roman, koji je po objavljivanju imao kao posljedicu međunarodni uspjeh autora, naročito među francuskim i engleskim književnicima (takozvani “slučaj Svevo”), i 2) da se u *Proljećima Ivana Galeba* mogu opaziti tragovi prisustva i utjecaja djela tršćanskog pisatelja.

Luka Valjo (Luca Vaglio) (Rim, 1976) vanredni je profesor na Katedri za italijanistiku Filološko-umetničkog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu od 2014. godine. Prethodno je radio na Odseku za evropske, američke i interkulturene studije Univerziteta “La Sapienza” u Rimu. Na istom univerzitetu je diplomirao i doktorirao (2008). Proveo je postdoktorski studijski boravak na Univerzitetu u Beogradu kao stipendista Projekta Basileus, finansiranog od strane Evropske komisije (2010). Sekretar je uredništva časopisa “Ricerche slavistiche” (Rim) od 2009. godine; od 2016. član je uredništva “Liceuma”. Časopisa za studije književnosti i

kulture” (Kragujevac). Njegova nastavna i naučnoistraživačka delatnost posvećena je sledećim temama: istorija i teorija prevođenja; književno prevođenje sa srpskog, hrvatskog, bosanskog, crnogorskog na italijanski i obratno; komparativna književnost; srpski, hrvatski, bosanski, crnogorski jezik i književnost; književni i kulturni odnosi između južnoslovenskih zemalja i Italije; italijanska književnost; pripovedačka i autobiografska proza; lirska poezija (posebno sonet); italijanski jezik u delima južnoslovenskih pisaca. Učestvovao je na raznim međunarodnim naučnim skupovima (Rim, Zagreb, Zadar, Beograd). Priredio je italijansko izdanje *Romanzama u Crnoj Gori* Vesne Lipovac-Radulović (Rim 2009) i novo italijansko izdanje *Proljeća Ivana Galeba* Vladana Desnice (Rim 2016).

UPUTE ZA PISANJE PRILOGA U ZBORNIKU RADOVA *HRVATSKO-SRPSKI/SRPSKO-HRVATSKI INTERKULTURALIZAM DANAS*

Svi prilozi moraju biti napisani na računalu, u nekoj od inačica programa MS Word (od MS Word 6.0 nadalje) ili u nekom od programa kompatibilnih s MS Wordom te trebaju biti snimljeni u formatu MS Word dokumenta (*.doc). Obavezno je koristiti se fontom **Times New Roman** (odnosno Times New Roman CE). Drugim pismima moguće se koristiti u bilješkama, kad god je riječ o citiranju na izvornom jeziku i pismu.

U tekstu priloga veličina slova je **12**, a prored **1,5**. Literatura se citira u bilješkama (*fusnotama*), a ne u tekstu. Veličina slova u bilješkama je **10**, a prored jednostruki (*single*). Kad se u tekstu navodi izravni citat duži od triju redaka, potrebno ga je uvući u poseban odlomak s jednostrukim proredom i veličinom slova 11, bez navodnih znakova.

Ako se u citatu ispušta dio teksta, on se označava točkama unutar oblika zagrada: (...). Ako je u citatu potrebno dodati riječ koja nedostaje ili se razrješava kratica, to se piše unutar uglatih zagrada [] .

Svaki rad mora sadržavati **sažetak** (između 1.000 i 1.500 znakova), **ključne riječi** (najviše osam), **popis literature** te **duži sažetak** (oko 2.000 znakova), za koji će Uredništvo osigurati prijevod na engleski jezik.

Radovi opsegom ne bi trebali prelaziti jedan arak (16 kartica odnosno 30.000 znakova). Ovisno o tehničkim mogućnostima, u zbornik će se uvrstiti i određeni broj crno-bijelih priloga. Priloge treba poslati u posebnom dokumentu, u što većoj rezoluciji, u jednom od sljedećih formata: *.jpeg, *.gif, *.tiff ili *.bmp. Autori mogu u tekstu označiti mjesto na kojem bi se slikovni prilog trebao nalaziti.

Uredništvo uz članke na hrvatskom jeziku prihvaća i članke pisane bosanskim, crnogorskim i srpskim jezičnim standardom, no zbog financijskih razloga ne može jamčiti kvalitetnu lekturu za tekstove koji nisu napisani na hrvatskom jeziku. Stoga se autori tekstova napisanih na tim trima jezicima mole da dostave pravopisno i jezično uređen članak.

Rad i slikovne priloge treba poslati elektroničkom poštom Uredništvu do **31. listopada 2016.**

UPUTE ZA PISANJE BILJEŽAKA I POPISA LITERATURE

Prezime autora – mali verzal (smanjena velika slova; *small caps*)

Naslov knjige – kurziv (udesno nagnuta slova)

Naslov članka – kurent (obična slova)

Naslov časopisa – kurziv

Isto – kurziv

Isti – mali verzal

Oznaka bilješke stavlja se iza interpunkcijskog znaka.

2.1. Citiranje knjige

Ivan BASIĆ, *Od domus episcopi do kule Jankovića. Prostorni razvoj Kule Stojana Jankovića u Islamu Grčkom*, Zagreb 2010., 44–55.

Kod navođenja stranice ili stranica ne koristi se kratica str. Ako se navedeno djelo ponovno citira u idućoj bilješci, piše se *Isto* (ako se citira ista stranica). Ako je broj stranice različit od prethodnog, navodi se npr. *Isto*, 60. Između naslova i podnaslova knjige piše se točka.

Kad se isto djelo ponovno navodi u tekstu na drugome mjestu, koristi se skraćeni oblik, koji se sastoji od početnog slova imena te prezimena autora, a – po potrebi – i skraćenog naslova knjige: Npr. I. BASIĆ, *Od domus episcopi do k. Jankovića*. Samo u kraćim radovima i s malo bilježaka može se koristiti kratica ISTI, ako se od istog autora neposredno nakon prvog spominje i drugo djelo.

2.2. Članci u časopisima

Zvonko KOVAČ, „Poezija Vladana Desnice – Pokušaji intertekstualne analize“, *Republika*, 54/1998., br. 11–12, 93–105.

Najprije se navodi broj godišta objavljivanja časopisa (u nekim publikacijama često označen s „vol.“; u ovom slučaju 54), zatim godina objavljivanja dotičnog primjerka (1998.) te naposljetku njegov broj (br. 11–12). Nakon podataka o časopisu slijedi broj stranice ili stranica (93–105).

Kad se citira članak iz časopisa ili prilog iz knjige ili zbornika radova, u bilješci ispod teksta navodi se samo citirana stranica, a na popisu literature raspon stranica.

2.3. Citiranje priloga u knjigama ili zbornicima radova

Dušan MARINKOVIĆ, „Nove spoznaje o Vladanu Desnici“, *Desničini susreti 2005. – 2008. Zbornik radova* (ur. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina), Zagreb 2010., 241–254.

2.4. Citiranje novina

„Vladan Desnica – pisac koji povezuje“, *Zadarski list* (Zadar), br. 3759, 20. 9. 2010., 2.

2.5. Citiranje arhivskih fondova

Hrvatski državni arhiv, Zagreb (dalje: HDA), Predsjedništvo zemaljske vlade (dalje: PRZV), 6-14/54-17089/1920., kut. 1.

2.6. Citiranje iz enciklopedija

„Vladan Desnica“, *Opća enciklopedija Jugoslavenskog leksikografskog zavoda* (dalje: OEJZ), sv. 2., Zagreb 1977., 305.

Ako je u enciklopediji navedeno ime autora članka, ono se može navesti i u citatu, na način na koji se navode imena autora članaka u časopisima (ime i prezime ispred naslova članka, ime kurentom, a prezime verzalom).

2.7. Citiranje s World Wide Web:

Vladan JOVANOVIĆ, „Članovi porodice Desnica u jugoslavenskim enciklopedijama i leksikonima“ (<http://www.cpi.hr/download/links/hr/7319.pdf>).

2.8. Citiranje televizijske emisije:

TV interview. Misli 21. stoljeća (Suočavanje s istinom, gost: Franjo Šanjek), urednik Branimir Bilić, Hrvatska televizija, Zagreb 29. 11. 1999.

POPIS SUDIONIKA

dr. **Michael Antolović** (Sombor – Novi Sad)

dr. **Vladan Bajčeta** (Beograd)

dr. sc. **Snježana Banović** (Zagreb)

dr. **Stanislava Barać** (Beograd)

prof. dr. **Dragan Bošković** (Kragujevac)

Ivana Cvijović Javorina (Zagreb)

doc. dr. **Bojan Đorđević** (Beograd)

Jelena Đorđević (Beograd)

Milomir Gavrilović (Beograd)

dr. **Bojan Jović** (Beograd)

dr. sc. **Virna Karlić** (Zagreb)

Olga Krasić Marjanović (Beograd)

Goran Korov (Zagreb)

prof. dr. sc. **Zvonko Kovač** (Zagreb)

Jelena Marićević (Novi Sad)

prof. dr. sc. **Dušan Marinković** (Zagreb)

Nikola Marinković (Čačak)

Olga Krasić Marjanović (Beograd)

prof. dr. sc. **Zvonko Maković** (Zagreb)

dr. sc. **Stjepan Matković** (Zagreb)

dr. **Jelena Milinković** (Beograd)

doc. dr. sc. **Marina Protrka Štimec** (Zagreb)

prof. dr. sc. **Sanja Roić** (Zagreb)

prof. dr. sc. **Drago Roksandić** (Zagreb)

dr. **Žarka Svirčev** (Bečej)

prof. dr. **Gojko Tešić** (Novi Sad)

Iva Tešić (Beograd)

prof. dr. **Milanka Todić** (Beograd)

prof. dr. **Luca Vaglio** (Kragujevac)

Mladen Vesković (Beograd)

Desničine susrete 2016. financiraju i materijalno pomažu:

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske

Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Institut za književnost i umetnost u Beogradu

Biblioteka grada Beograda

Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb

Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“, Zagreb

Društvo za obnovu i revitalizaciju Kule Stojana Jankovića – Mostovi, Zagreb

DESNİČINI SUSRETI 2016.
HRVATSKO-SRPSKI/SRPSKO-HRVATSKI INTERKULTURALIZAM DANAS.
POVODOM 110. OBLJETNICE ROĐENJA VLADANA DESNICE

Nakladnik

Filozofski fakultet u Zagrebu
FF press
I. Lučića 3, Zagreb

Za nakladnika

prof. dr. sc. Vlatko Previšić

Urednici

prof. dr. sc. Drago Roksanđić
Goran Korov

Tehnički urednik

Boris Bui

Računalni slog i oblikovanje naslovnice

Boris Bui

Lektura i korektura

dr. sc. Branimir Janković

Tisak i uvez

Kolor klinika, Zagreb

rujan 2016.

ISBN 978-953-175-614-3

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 000941826

